

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**Students' Satisfaction with Learning and Teaching organization of
the Certificate Program in Teachers Profession of
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

โดย

นางฉวีวรรณ	สุวรรณภา
นางสาวอรอนงค์	ววงค์
นายเกรียงศักดิ์	ฟองคำ
นายชนานุกูล	ศรีคำภา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. 2547

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-599-0

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
**Students' Satisfaction with Learning and Teaching organization of
the Certificate Program in Teachers Profession of
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

โดย

นางฉวีวรรณ	สุวรรณภา
นางสาวอรอนงค์	ววงค์
นายเกรียงศักดิ์	ฟองคำ
นายชนานุกูล	ศรีคำภา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. 2547

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-599-0

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

**Students' Satisfaction with the Organization Learning and Teaching of
The Certificate Program in Teachers Profession of
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

by

Mrs.Chaweewan Suwannapha

Miss.Onanong Woowong

Mr.Kriengsak Fongkam

Mr.Thananukool Sricompa

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

B.E. 2547

Research Project Supported by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ISBN 978-974-364-599-0

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย:	นางฉวีวรรณ สุวรรณภา นางสาวอรอนงค์ วุวงศ์ นายเกรียงศักดิ์ พองคำ นายธนาณุกุล ศรีคำภา
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ปีงบประมาณ:	2547
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตบรรพชิตกับฆราวาสต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใน 3 ด้าน ได้แก่ด้านเทคนิคและวิธีสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นบรรพชิต จำนวน 128 รูป ฆราวาส 257 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 385 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่า t

ผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจ ของนิสิต บรรพชิต และฆราวาส ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเทคนิคและวิธีการสอนและการวัดผลและประเมินผล นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ ด้านสื่อการเรียนการสอน นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบ มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นิสิตที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล มีความพึงพอใจแตกต่างกัน

Research Title: A Students' Satisfaction with Learning and Teaching Organization of the Certificate Program for the Teacher Profession at the Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Researcher: Mrs. Chaweewan Suwannapha Miss.Onanong Woowong
Mr.Kriengsak Fongkam Mr.Thananukool Sricompa

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus

Fiscal Year: 2547 / 2004

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The aim of this research was a student's satisfaction with learning and teaching organization of the certificate program in teachers' profession of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The compare five students were satisfaction with learning and teaching organization of the certificate program of teacher's profession of the Mahachulalong kornrajavidyalaya University in 3 sections: teachings technique instructional media and evaluation.

The populations and groups of exampling were used in this research. The students were studying in these program years of B.E.2547. It was monk of 346 and Lay people of 696 totals the populations of 1,042. The group of an exampling were used for this research proportion stratified groups of exampling of monk for 128. lay people for 257. Total groups of exampling were 385.

Tree types of questionnaires were used in this research. The first question was in general items. The second question satisfaction with learning and teaching organization of the certificate program in teachers of Mahachulalongkornrajavidyalaya University were in 3 sections: teaching technique instructional media and evaluation. The third sections were general encourage. The analysis of data was percentage (%) mean (\bar{x}) and standard deviation (S.D) comparative of t-test.

The results of this research were as follows;

1. Students were satisfaction with learning and teaching organization of the certificate program in teacher's profession of monk and lay people with satisfaction with learning

and teaching in the moderate level. Teaching technique has satisfaction with leaning and teaching in high level, instruction media have satisfaction with learning and teaching in moderate level.

2. Evaluations have satisfaction with learning and teaching in high level. Students were satisfaction with learning and teaching organization of the certificate program in teacher profession of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Monk and lay people were satisfaction with learning and teaching in 3 sections: teachings technique, Instruction media and evaluation have satisfaction in different.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี เพราะได้รับคำแนะนำจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรนภา พรหมมา รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และได้รับความอนุเคราะห์จาก พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตแพร่ รองศาสตราจารย์สมคิด ศรีสิงห์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นายสาธร แก่นมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยม้าวิทยาคม นางวราภรณ์ กีก้อง อาจารย์โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ และนางอรพิน เสียงหวาน ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและตรวจสอบแบบสอบถามในการทำวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และคณาจารย์สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วย

ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ

กันยายน 2547

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
2.1.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู	8
2.1.2 ทฤษฎีพื้นฐาน เกี่ยวกับแรงจูงใจ	12
2.1.3 ความหมายและแนวคิดความพึงพอใจ	14
2.1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน	19
2.1.5 การจัดการเรียนการสอน	27
1) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	29
2) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	40
3) ด้านการวัดผลและประเมินผล	50
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ	62

	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	64
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย	68
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย	79
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป	82
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	84
5.1 สรุปผลการวิจัย	84
5.2 อภิปรายผล	86
5.3 ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	92
ผนวก ก แบบสอบถาม	93
ประวัติผู้วิจัยและคณะ	103

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
3	ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส	68
4	ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นบรรพชิต	72
5	ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นฆราวาส	76
6	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่ง สำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาของประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ไขปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้จำเป็นจะต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิดและความสามารถจำนวนมาก การศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้มีปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข¹

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8² ได้กำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูไว้ดังนี้ ปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูมุ่งปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิต การฝึกอบรมและการพัฒนาครูประจำการ ให้ครูมีศักยภาพเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และอบรมสั่งสอนผู้เรียนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม โดยสร้างและปรับปรุงจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนต่อการประกอบวิชาชีพครู นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษานี้ ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา การผลิตครูและการฝึกอบรมและพัฒนาครูประจำการดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาระบบการผลิตครู โดยการเลือกสรรบุคคลเข้าเรียนวิชาชีพครู ปรับกระบวนการเรียนการสอนพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูเพื่อให้ได้ครูที่เก่ง ดี มีประสิทธิภาพและมีครูทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสาขาที่ขาดแคลนในปริมาณและ

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี.แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 7 (2535-2539), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, หน้า 1.

² สำนักนายกรัฐมนตรี.แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539. (อัครา)

คุณภาพที่เพียงพอ 2) เพื่อพัฒนาครูประจำการให้มีศักยภาพในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และ
อบรมสั่งสอนผู้เรียนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้
อย่างมีความสุข 3) เพื่อมุ่งสนับสนุนครูเก่งและ ดีรวมทั้งเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความภาคภูมิใจใน
อาชีพครูด้วย¹

แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 9² ในช่วงแผนพัฒนา
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 9 ได้กำหนดพันธกิจมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ด้านการผลิตบัณฑิต ระบุไว้ว่า มหาวิทยาลัยยึดถือหลักการให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้
ของนิสิต เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้าน พระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์เข้า
กับศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีปฏิภาณที่น่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีความเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา
มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก
มีศรัทธาที่จะอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรมและเสียสละเพื่อส่วนรวม และ
กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ระบุไว้ว่าปรับกระบวนการผลิตบัณฑิตโดย
ใช้กลไกประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยมีมาตรการดำเนินการเปิดหลักสูตรระดับ
ประกาศนียบัตร เพื่อบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง คือโครงการ
เปิดหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ วิชาชีพรูภาษาอังกฤษ
ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาไทย และมีดัชนีตัวบ่งชี้ คือ จำนวนนักเรียน นิสิต พระภิกษุ
สามเณร ประชาชนทั่วไป และพระสังฆาธิการ ที่มีโอกาสเข้ารับบริการการศึกษาในแต่ละหลักสูตร

การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพรูเป็นหลักสูตร 1 ปี ใช้ระยะเวลาการศึกษา
ตามหลักสูตร 1 ปี กลุ่มวิชาชีพรู มีการจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งมี
วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทุกสาขาวิชาที่ไม่ได้เรียนวิชาการศึกษาให้มีความรู้พื้นฐาน
ทางการศึกษาวิชาชีพรู เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อทางการศึกษา จิตวิทยา
การเรียนการสอนและ เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในด้านการเรียนการสอน ตลอดจนการ
วัดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศึกษาคือความเป็นครู
จรรยาบรรณครู โดยยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรม และเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดคุณสมบัติ
เฉพาะตำแหน่งข้าราชการครูของคณะกรรมการข้าราชการครู (กค.) ซึ่งหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพรู จัดเป็นระบบการศึกษาแบบทวิภาค คือ การจัดการศึกษาในระบบทวิภาค ซึ่งนิสิตจะต้อง

¹ณรงค์ ไหวหารเสาวภาคย์, การศึกษาสภาพการดำเนินโครงการหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพรู
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, (2544), หน้า 3.

² มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 9
(2545-2549), กรุงเทพฯ : 2546, หน้า 18.

ศึกษากลุ่มวิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ความรู้พื้นฐานวิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต และทำการฝึกสอนอีก 1 ภาคการศึกษา จำนวน 5 หน่วยกิต

ในปัจจุบัน ครูที่ทำการสอนบางคนยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งครูแต่ละคน จบการศึกษาในหลายสาขาวิชาเอก เมื่อมีการพัฒนาวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณ และจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพออก และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนดการจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 56 การผลิตและพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครูทุกคน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงเล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับผลิตครูให้มีมาตรฐาน และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู พร้อมกับเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่ยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูได้มีโอกาสเข้าศึกษาเพื่อฝึกฝนวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ¹

โครงการหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จึงเป็น โครงการหนึ่งที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดดำเนินงานขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาหรือวิชาชีพครู ได้เข้าศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง เสริมสร้างความรู้ คุณธรรม

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542, และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, หน้า 17 – 19.

จริยธรรม มุ่งส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำสื่อทางการศึกษาในด้านจิตวิทยาการเรียนการสอนและเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศึกษาคือความเป็นครู จรรยาบรรณครูโดยยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรม เสริมสร้างประสบการณ์สอนให้มีความสามารถ ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุพัฒน์ ศรีสัมฤทธิ์¹ ได้ศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม ที่มีต่อการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ผู้เรียนและผู้สอน แผนกช่างกลโรงงาน โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาและด้านการฝึกงานในสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก แผนกช่างยนต์ โดยรวมและรายด้าน คือ การฝึกงานในสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้สอนแผนกช่างยนต์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้เรียนแผนกช่างกลโรงงานและแผนกวิชา ช่างยนต์ มีความพึงพอใจด้านการฝึกงานในสถานประกอบการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ .05 ส่วนผู้สอนแผนกช่างกลโรงงานและช่างยนต์ มีความพึงพอใจ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตก ต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนิสิต ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้วยคาดหวังว่าผลการศึกษานี้จะช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความพึงพอใจของนิสิต ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อทราบปัญหาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษา ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

¹สุพัฒน์ ศรีสัมฤทธิ์, ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงครามที่มีต่อการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (2545), บทคัดย่อ.

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตบรรพชิตกับฆราวาส ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1.3.1 ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 ทั้งส่วนกลางและ 9 วิทยาเขต ดังนี้

1) นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 ที่เป็นบรรพชิต จำนวน 346 รูป

2) นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 ที่เป็นฆราวาส จำนวน 696 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

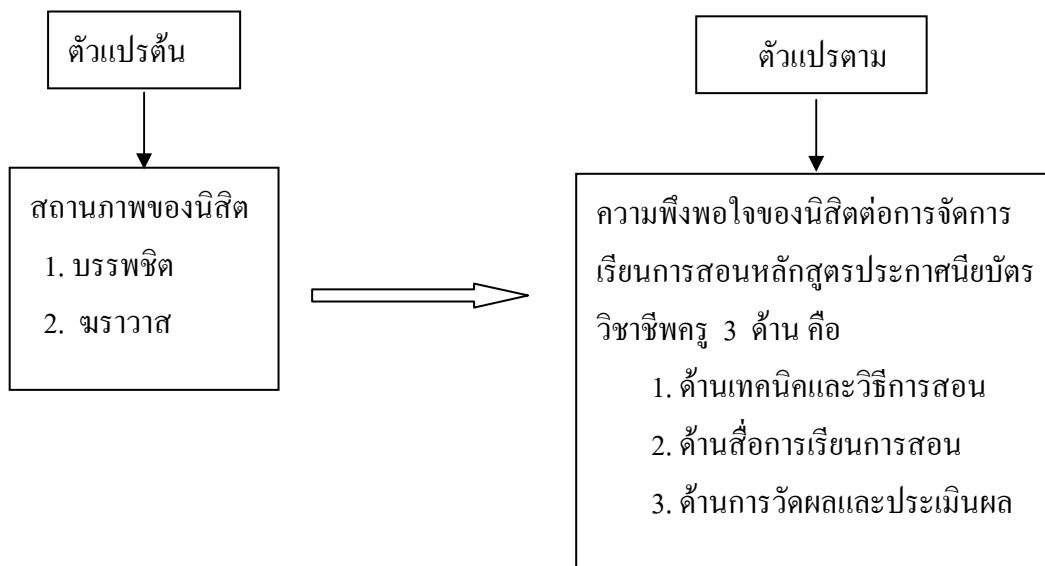
1) นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 ที่เป็นบรรพชิต จำนวน 128 รูป

2) นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 ที่เป็นฆราวาส จำนวน 257 คน

1.3.2 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิค และวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3.3 ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของนิสิต โดยจำแนกเป็น บรรรพชิต และฆรราวาส

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

1.4 นิยามศัพท์

1.4.1 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่บรรรพชิตความต้องการหรือความคาดหวังของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ใน 3 ด้านคือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

1) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน หมายถึง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้น ผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ ดูแลอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม

ให้คำแนะนำ และข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียน บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ของผู้เรียนตามความจำเป็น

2) ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคนิควิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน ที่ผู้สอนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม เพื่อช่วยในการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การเก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน วัดและประเมินผลตามสภาพจริง เน้นการวัดจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ประเมินผลโดยครู ผู้เรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ใช้กระบวนการที่หลากหลาย มีขั้นตอน มีระบบผลและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

1.4.2 นิสิต หมายถึง ผู้ที่เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง และ 9 วิทยาเขต

1.4.3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง และวิทยาเขต

1.4.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู หมายถึง หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปิดสอนระดับประกาศนียบัตร เป็นหลักสูตร 1 ปี

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อทราบความพึงพอใจของนิสิต ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

1.5.2 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

1.5.3 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนา การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความพึงพอใจของนิสิต ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังจะเสนอตามลำดับ คือ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
- 2.1.2 ทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างความพึงพอใจ
- 2.1.3 ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจ
- 2.1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน
- 2.1.5 การจัดการเรียนการสอน
 - 1) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน
 - 2) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.วค.)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.วค.) นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 ทั้งส่วนกลางและวิทยาเขต จนถึงปัจจุบัน ตามมติของสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 3/2536 ซึ่งประชุมเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2536 และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย ให้เปิดดำเนินการสอนตามบันทึก ข้อความที่ มจร. 004/009 ลงวันที่ 5 เมษายน 2536

การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเกณฑ์ตามรายวิชาวิชาชีพครู ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (กค.) กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู (เพิ่มเติม) ตามกลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาหลักการศึกษา กลุ่มวิชาจิตวิทยาการศึกษา กลุ่มวิชาสื่อการสอน

กลุ่มวิชาหลักการสอน กลุ่มวิชาการประเมินผลการเรียน กลุ่มวิชาฝึกสอนและประสบการณ์ฝึกสอน รวมจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

นับตั้งแต่การประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 7 ว่าด้วยครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดการตื่นตัวเพื่อศึกษาคุณวุฒิวิชาชีพครูของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและบุคลากรทางการศึกษาทั่วไป ที่มีความต้องการใบประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ตามโครงการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.วค.) ของคณะครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงพันธกิจในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนาและหลักการสอนและสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้ดำเนินตามแผนขยายการศึกษา โดยจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูหลักสูตร 1 ปี เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับครู โดยส่งเสริมให้บุคลากรทุกสาขาวิชามีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิชาชีพครู เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 ว่าด้วยการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาทั่วไปตลอดจนอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ว่าด้วยครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นครู จรรยาบรรณครู โดยยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรมความเป็นครู
3. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์กระบวนการเรียนการสอนให้มีความสามารถในการสอนและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนและสาธุชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถแห่งความเป็นครู ให้สอดคล้องกับการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งข้าราชการครู ของคณะกรรมการข้าราชการครู (กค.)

ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นระบบทวิภาค นิสิตต้องศึกษากลุ่มวิชาชีพครู ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต คือ

1. ความรู้พื้นฐานวิชาชีพครู
 - 1.1 กลุ่มวิชาหลักการศึกษาศาสตร์ : จรรยาบรรณครู , พื้นฐานการศึกษาสำหรับครู ฯลฯ
 - 1.2 กลุ่มวิชาจิตวิทยาการศึกษา : จิตวิทยาการศึกษา , จิตวิทยาพัฒนาการ ฯลฯ
 - 1.2 กลุ่มวิชาสื่อการสอน : สื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา

1.3 กลุ่มวิชาวิธีสอน : หลักและวิธีสอน ฯ

1.4 กลุ่มวิชาการประเมินผลการเรียน : การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ฯ

2. กลุ่มวิชาการฝึกสอนและประสบการณ์การสอน : ฝึกสอนในสถานศึกษา 1 ภาคการศึกษา

โครงสร้างหลักสูตร

นิตินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จะต้องศึกษาความรู้พื้นฐานวิชาครู ไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต และทำการฝึกสอนอีก 1 ภาคการศึกษา จำนวน 5 หน่วยกิต (1 ภาคการศึกษา) มีโครงสร้างหลักสูตรฯ มีสัดส่วนกระบวนวิชาและหน่วยกิต ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานวิชาชีพครู	25	หน่วยกิต
2. การฝึกสอน	5	หน่วยกิต
ภาคการศึกษาที่ 1 กลุ่มความรู้พื้นฐานวิชาชีพครู		
1. กลุ่มวิชาหลักการศึกษา	13	หน่วยกิต
2. กลุ่มวิชาจิตวิทยาการศึกษา	6	หน่วยกิต
3. กลุ่มวิชาสื่อการสอน	2	หน่วยกิต
4. กลุ่มวิชาวิธีการสอน	2	หน่วยกิต
5. กลุ่มวิชาประเมินผลการเรียน	2	หน่วยกิต
ภาคการศึกษาที่ 2 การฝึกสอน		
1. การฝึกสอนและการฝึกงาน	5	หน่วยกิต
รวมตลอดหลักสูตรต้องศึกษาไม่น้อยกว่า	30	หน่วยกิต

การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา

นิตินจะต้องสอบผ่านเกณฑ์ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามข้อบังคับดังต่อไปนี้

ระดับ	ค่าระดับ	เกณฑ์คะแนน
A	4	90 - 100
B+	3.5	85 - 89
B	3	81 - 84
C+	2.5	75 - 80
C	2	71 - 74
D+	1.5	65 - 70

D	1	60 - 64
I		งานไม่สมบูรณ์
F	0	Below 60

ข้อ 30 ให้มีการวัดผลการศึกษาทุกรายวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนไว้แต่ละภาคการศึกษา

ข้อ 31 การวัดผลการศึกษาอาจทำได้หลายวิธี ในระหว่างภาคการศึกษาจะมีการสอบทุกรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนเรียนไว้ในภาคการศึกษานั้น ถ้ารายวิชาใดไม่มีการสอบให้คณบดีหรือผู้อำนวยการวิทยาลัยประกาศาให้นิสิตทราบก่อนการลงทะเบียนในภาคการศึกษานั้น

ข้อ 32 นิสิตต้องมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนเรียนไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษานั้นจึงจะมีสิทธิเข้าสอบในรายวิชานั้นยกเว้นกรณีตาม ข้อ 25.5

นิสิตผู้ที่มีเวลาเรียนในรายวิชาใดไม่ครบเกณฑ์กำหนดดังกล่าว และมีได้รับอนุมัติจากคณบดีจะได้รับระดับ F ในรายวิชานั้นและให้นำมาคำนวณค่าระดับเฉลี่ยด้วย

ข้อ 33 การประเมินผลการศึกษา

ระบบการประเมินผลการศึกษาในแต่ละรายวิชานั้น ให้มีผลการศึกษาระดับ (Grade) และค่าระดับ (Grade-Point) ดังนี้

ผลการศึกษา	ระดับ	ค่าระดับ
ดีเยี่ยม(EXCELLENT)	A	4.0
ดีมาก (VERY GOOD)	B+	3.5
ดี (GOOD)	B	3.0
ค่อนข้างดี (VERY FAIR)	C+	2.5
พอใช้ (FAIR)	C	2.0
ค่อนข้างพอใช้ (QUITE FAIR)	D+	1.5
อ่อน (POOR)	D	1.0
ตก (FAILED)	F	0

ทั้งนี้ เกณฑ์คะแนนต่ำสุดที่ถือว่าผ่านในรายวิชานั้น ๆ คือ ระดับ D

ข้อ 34 การให้ระดับ F ให้กระทำในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

34.1 นิสิตเข้าสอบและสอบตก

34.2 นิสิตขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณบดี หรือผู้อำนวยการวิทยาลัย

34.3 นิสิตไม่มีสิทธิเข้าสอบ ตามข้อ 32

34.4 นิสิตขอลอนรายวิชาในกรณีอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 28.2.4

34.5 นิสิตไม่แก้ผลการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ (I) ตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในข้อ 37

วรรค 2

34.6 นิสิตกระทำผิดระเบียบการสอบไล่และได้รับการตัดสินให้สอบตก

ข้อ 35 นอกจากการวัดผลเป็นระดับตามข้อ 33 แล้ว รายงานผลการศึกษาอาจแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์อื่นอีกดังนี้

สัญลักษณ์	ผลการศึกษา
I (Incomplete)	ไม่สมบูรณ์
S (Satisfactory)	สอบได้ไม่กำหนดระดับ
U (Unsatisfactory)	สอบตกไม่กำหนดระดับ
W (Withdrawn)	ถอนรายวิชาที่ศึกษา
Au (Audit)	ศึกษาโดยไม่นับหน่วยกิต

2.1.2 ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ในการจัดการเรียนการสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ ประภา ตูลานนท์ กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะเรียนรู้ หรือมีพัฒนาการและความเจริญงอกงามนั้น บุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจ สุขใจ เป็นเบื้องต้น นั่นคือ บุคคลจะต้องได้รับการจูงใจทั้งในลักษณะนามธรรม และรูปธรรม สรุปได้ว่า นักศึกษาที่สติปัญญาเท่ากัน ถ้ามีแรงจูงใจในการเรียนต่างกันจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน¹

จึงกล่าวได้ว่า แรงจูงใจเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ เพราะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการสอนสูงมาก ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูสอนจะต้องพยายามสร้างสิ่งจูงใจให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจความสนใจต่อการเรียนซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษา

¹ ประภา ตูลานนท์, อังไฉ สมบูรณ์ พรรณาภพ และชัยโรจน์ ชัยอินคำ, ความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอำเภอชายแดนของจังหวัดสระแก้ว, (กรุงเทพฯ : ปรินิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาผู้ใหญ่)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540), หน้า 23.

ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หรือการจูงใจ (Motivation) หมายถึง สภาพที่อินทรีย์ถูกกระตุ้น หรือถูกผลักดันให้แสดงพฤติกรรม เพื่อไปยังจุดหมายที่วางไว้ แต่การจูงใจจะมีได้ต้องอาศัยสิ่งจูงใจซึ่งเป็นเครื่องล่อดั่งที่สมพงษ์ เกษมสิน¹ กล่าวไว้ว่า การจูงใจ หมายถึงความพยายามชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งจูงใจ สำหรับสิ่งจูงใจเป็นเครื่องล่อหรือกระตุ้นเพื่อให้เกิดการจูงใจนั้น

แรงจูงใจภายในและภายนอก

ในเรื่องแรงจูงใจภายนอกและภายในนี้ สวงน สุทธิเลิศอรุณ ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ²

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคล แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการ หรือตามจุดหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจภายในมีความสำคัญมากกว่าแรงจูงใจภายนอกเพราะว่า แรงจูงใจภายในเกิดจากความรู้สึกของบุคคล เมื่อบุคคลรู้สึกเช่นใดก็จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองความรู้สึกของตนเอง ส่วนแรงจูงใจภายนอกนั้น บุคคลอาจเกิดจากความรู้สึกเฉย ๆ ก็ได้ เช่น ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ความสนใจ ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ฯลฯ เป็นต้น

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการหรือตามจุดหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ การแข่งขัน การร่วมมือ บุคลิกภาพของครู การให้รางวัล การใช้สื่อการสอน เป็นต้น

จากทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในและภายนอกและจากแนวคิดของเกี่ยวกับเสรีภาพกับการเรียนรู้โดยที่ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอกเช่น ความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน ตัวผู้สอน วิธีการสอน อุปกรณ์และสื่อที่ใช้สอนรวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ถ้าผู้สอนสามารถจัดได้เหมาะสมและตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก ตามหลักจิตวิทยา จะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการจูงใจที่ทำให้เกิดความรู้สึกภายในของผู้เรียนเอง คือ เกิดความต้องการหรือความสนใจที่จะเรียน

¹ สมพงษ์ เกษมสิน, (2517), อ้างใน สุพัฒน์ ศรีสัมฤทธิ์, ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้สอน ประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม ที่มีต่อการเรียนอาชีพศึกษาระบบทวิภาคี, หน้า 108.

² สวงน สุทธิเลิศอรุณ, (2537), อ้างใน อัญชลี พวงสมบัติ, การศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน คณะวิชาคหกรรมในวิทยาลัยสารพัดช่าง สมุทรปราการ, (ปริญาณานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540), หน้า 13 – 14.

2.1.3 ความหมายและแนวคิดความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังที่ สุรเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม¹ ได้กล่าวไว้ คือ

Phillip Applewhite² ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นความสุข ความสบาย ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นความสุขความสบายที่เกิดจากการเข้าร่วม ได้รู้ ได้เห็น ในกิจกรรมนั้น ๆ

Nancy Morse³ ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ลดความเครียด โดยเมื่อความเครียดได้รับการตอบสนองและลดลงก็จะเกิดความพึงพอใจตามมา

Michael Beer⁴ ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นทัศนคติของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Victor Vroom⁵ ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นผลจากบุคคลนั้น ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือเข้าไปรับรู้แล้วเห็นพอใจ ความหมายของความพึงพอใจสามารถทดแทน ความหมายของทัศนคติได้ ซึ่งบางทีเรียกว่า ทฤษฎี V.I.E. เนื่องจากมีองค์ประกอบทฤษฎีที่สำคัญ คือ

1. V มาจากคำว่า Valence ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจ
2. I มาจากคำว่า Instrumentality ซึ่งหมายถึง สื่อ เครื่องมือ วิถีทางนำไปสู่ความพึงพอใจ
3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึงความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นจึงต้องกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองตามที่ตั้งความหวังหรือคาดหวังเอาไว้แล้ว บุคคลก็จะได้รับความพึงพอใจ และในขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ

¹ สุรเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม, ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อองค์กรบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2538).

² Phillip Applewhite, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

³ Nancy Morse, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

⁴ Michael Beer, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

⁵ Victor Vroom, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

แน่นอน พงษ์สามารถ¹ ความพึงพอใจ หมายถึงทำที่ทั่ว ๆ ไปที่เป็นผลมาจากทำที่ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรม
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล
3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

เปล่งศรี อังคนินันท์² ความพึงพอใจหมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความรู้สึกชอบหรือความพึงพอใจที่มีต่องานหรือองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในต่าง ๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานนั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของเขา ความพึงพอใจ อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อกาลเวลานั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของเขา ความพึงพอใจอาจเปลี่ยนแปลง เมื่อกาลเวลาหรือสถานการณ์แวดล้อมอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงไป

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขในสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ

ความพึงพอใจในการเรียนการสอนในสถานศึกษา

การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งควรสร้างความพึงพอใจในการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นให้แก่เด็กทุกคน ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดไว้หลายท่าน ดังนี้

สกินเนอร์ อ้างอิงใน วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์³ มีความเห็นว่าการปรับพฤติกรรมของคนไม่อาจทำได้โดยเทคโนโลยีทางกายภาพและชีวภาพเท่านั้น แต่ต้องอาศัยเทคโนโลยีของพฤติกรรมซึ่งเขาหมายถึง เสรีภาพและความภาคภูมิใจ จุดหมายปลายทางที่แท้จริงของการศึกษา คือ การทำให้คนมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เสรีภาพและความภาคภูมิใจ เป็นครรลองของการไปสู่ความเป็นคนดังกล่าวนั้น เสรีภาพมีความหมายตรงข้ามกับการควบคุม หรือความเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อม แต่หมายถึงความเป็นอิสระจากการควบคุมบางชนิดที่มีลักษณะแข็งกร้าว นั่นไม่ได้หมายถึงการทำลายหรือหนีจากสิ่งแวดล้อม แต่เป็นการวิเคราะห์และเปลี่ยนหรือปรับปรุงแบบใหม่ให้แก่สิ่งแวดล้อมนั้น โดยทำให้อำนาจการควบคุมอ่อนตัวลง จน

¹ แน่งน้อย พงษ์สามารถ, อ้างในปัญญา ภูมิพล, ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของไปรษณีย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545) หน้า 14

² เปล่งศรี อังคนินันท์, อ้างในเล่มเดียวกัน หน้า 16

³ สกินเนอร์, อ้างใน วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์, การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลมาจากความพึงพอใจในการได้เลือกบทเรียน, ปรินญานินพนธ์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2533), หน้า 9.

บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนมิได้ถูกควบคุมหรือต้องแสดงพฤติกรรมใดๆ ที่เนื่องมาจากความกดดันภายนอกบางอย่างบุคคลควรได้รับการยกย่อง ยอมรับในผลสำเร็จของการกระทำ การเป็นที่ยอมรับเป็นความภาคภูมิใจ ความภาคภูมิใจเป็นคุณค่าของมนุษย์ แต่การกระทำที่ควรได้รับการยกย่องยอมรับมากเท่าไรจะต้องเป็นการกระทำที่ปลอดจากการบังคับหรือสิ่งควบคุมใดๆ มากเท่านั้น นั่นคือสัดส่วนปริมาณของการยกย่องยอมรับที่ให้แก่การกระทำ จะเป็นส่วนกลับกับความเด่นหรือความสำคัญของสาเหตุที่จูงใจให้เขากระทำ

สกินเนอร์ ได้อ้างคำกล่าวของ จาค รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ที่แสดงความคิดเห็นในแนวเดียวกันจากหนังสือ “เอมีล” (Emile) โดยได้ให้ข้อคิดแก่ครูว่า จงทำให้เด็กเกิดความเชื่อว่าเขาอยู่ในความควบคุมของตัวเอง แม้ว่าผู้ควบคุมที่แท้จริงคือ ครู ไม่มีวิธีการใดดีไปกว่าการให้เขาได้แสดงด้วยความรู้สึกว่าเขามีอิสระเสรีภาพด้วยวิธีนี้คนจะมีกำลังใจด้วยตัวเอง ครูควรปล่อยให้เด็กได้ทำเฉพาะในสิ่งที่เขาอยากทำ แต่เขาควรจะทำเฉพาะสิ่งที่ครูต้องการให้เขาทำเท่านั้น

แนวคิดของสกินเนอร์ สรุปได้ว่า เสรีภาพนำไปสู่ความภาคภูมิใจ และความภาคภูมิใจก็นำบุคคลไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการคิด ตัดสินใจ การกระทำและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและนั่นคือ เป้าหมายปลายทางที่แท้จริงของการศึกษาสิ่งที่สกินเนอร์ต้องการเน้น คือการปรับแก้พฤติกรรมของคน ต้องแก้ด้วยเทคโนโลยีของพฤติกรรมเท่านั้นจึงจะสำเร็จ ส่วนการใช้เทคโนโลยีของพฤติกรรมนี้กับใครอย่างไร ด้วยวิธีไหนถือเป็นเรื่องของการตัดสินใจใช้ศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยภูมิปัญญาของผู้ใช้เท่านั้น

ไวท์เฮด (Whitehead)¹ มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ในทำนองเดียวกัน เขากล่าวถึงจังหวะของการศึกษาและขั้นตอนของการพัฒนาว่ามี 3 ขั้น คือ จุดขึ้น จุดแย้งและจุดปรับซึ่งไวท์เฮดเรียกชื่อใหม่เพื่อใช้ในการศึกษาว่า การสร้างความพอใจ การทำความกระจำงและการนำไปใช้ในการเรียนรู้ใดๆ ควรเป็นไปตาม 3 จังหวะ คือ

การสร้างความพอใจ - นักเรียนรับสิ่งใหม่ ๆ มีความตื่นเต้นพอใจในการได้พบและเก็บ
สิ่งใหม่ ๆ

การทำความกระจำง - มีการจัดระบบระเบียบให้คำจำกัดความมีการกำหนดขอบเขตที่
ชัดเจน

¹ Whitehead, อังใน, วันทยา วงศ์ศิลปกรรมย์, การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลมาจากความพึงพอใจในการได้เลือกบทเรียน, หน้า 36.

การนำไปใช้ - นำสิ่งใหม่ที่ได้มาไปจัดสิ่งใหม่ ๆ ที่จะได้พบต่อไปเกิดความ
ตื่นเต็นที่จะเอาไปจัดสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามา

ไวท์เฮด กล่าวถึง การสร้างภูมิปัญญาในระบบการศึกษาว่า ได้ปฏิบัติกันอย่าง
ผิดพลาดมาตลอด โดยการใช้วิธีการฝึกทักษะอย่างง่าย ๆ ธรรมดาๆ แล้วคาดเอาไว้จะทำให้เกิดภูมิ
ปัญญาได้ ถนนที่มุ่งสู่การเกิดภูมิปัญญามีสายเดียว คือ เสรีภาพในการแสดงความรู้ และถนนที่มุ่งสู่
ความรู้มีสายเดียวเช่นกัน คือ วิทยาการที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น เสรีภาพและวิทยาการ
เป็นสาระสำคัญสองประการของการศึกษา ประกอบเป็นวงจรการศึกษา 3 จังหวะ คือ เสรีภาพ
วิทยาการ เสรีภาพ ซึ่งเสรีภาพในจังหวะแรกก็คือ ขั้นตอนของการสร้างความพอใจ วิทยาการใน
จังหวะที่สอง คือขั้นทำความเข้าใจ และเสรีภาพในช่วงสุดท้ายคือขั้นการนำไปใช้ วงจรเหล่านี้
ไม่ได้มีวงจรเดียว แต่มีลักษณะเป็นวงจรซ้อนวงจร วงจรหนึ่งเปรียบได้กับเซลล์หนึ่งหน่วยและ
ขั้นตอนการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ของมันก็คือ โครงสร้างอินทรีย์ของเซลล์เหล่านั้น เช่นเดียวกับวงจร
เวลาที่มีวงจรเวลาประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำเดือน ประจำปี ประจำฤดูกาล เป็นต้น วงจรของ
บุคคลตามช่วงอายุ จะเป็นระดับ ดังนี้¹

1. ตั้งแต่เกิด จนถึง อายุ 13 หรือ 14 ปี เป็นขั้นของความสนใจ
2. ช่วงอายุ 14-18 ปี เป็นขั้นของการค้นหาทำความเข้าใจ
3. อายุ 18 ปี ขึ้นไปเป็นขั้นของการนำไปใช้

นอกจากนี้ วิทยาการทั้งหลายในแขนงต่างๆ ก็มีวงจรของการพัฒนาการและระดับของ
พัฒนาการเหล่านี้เช่นกัน สิ่งที่ไวท์เฮดต้องการย้ำในเรื่องนี้ คือ ความรู้ที่ต่างแขนงวิชา การเรียนที่
ต่างวิธีการควรให้แก่นักเรียนเมื่อถึงเวลาอันสมควรและเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการทางสมองอยู่ในขั้น
เหมาะสม หลักการนี้เป็นที่ทราบกันทั่วไปอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการถือปฏิบัติโดยคำนึงถึงจิตวิทยาใน
การดำเนินการทางการศึกษา เรื่องทั้งหมดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่หลักการเหล่านี้ไม่ได้ถูกหยิบเอา
ขึ้นมาอภิปรายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังและถูกต้อง ความล้มเหลวของการศึกษาเกิดขึ้นจาก
การใช้จังหวะการศึกษาไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในขั้นตอนของการสร้างความพอใจหรือจังหวะของ
เสรีภาพในช่วงแรก การละเลยหรือขาดประสบการณ์ในส่วนนี้ ผลดีสูงสุดที่เกิดขึ้น คือความรู้ที่ไร้
พลังและไร้ความคิดริเริ่ม ผลเสียหายสูงสุดที่จะเกิดขึ้นคือ ความรังเกียจไม่ยอมรับความคิดนั้น และ
นำไปสู่การไร้ความรู้ในที่สุด

การพัฒนาคุณลักษณะใด ๆ ตามวิถีทางของธรรมชาติ ควรจะต้องสร้างกิจกรรมที่ทำให้
ให้เกิดความพึงพอใจตัวมันเอง เพราะความพอใจที่จะทำให้คนมีการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

¹ Whitehead, อังใน, วันทยา วงศ์ศิลปกริมย์, การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลมาจากความ
พึงพอใจในการได้เลือกบทเรียน, หน้า 36.

ส่วนความเจ็บปวดแม้จะทำให้เกิดการตอบสนองแต่ก็ไม่ทำให้คนพอใจ ไวท์เฮด สรุปในที่สุดว่าในการสร้างพลังความคิดไม่มีอะไรมาไปกว่าสภาพจิตใจที่มีความพึงพอใจในขณะที่ทำกิจกรรม สำหรับการศึกษาด้านเชาวน์ปัญญานั้นเสรีภาพเท่านั้นที่จะทำให้เกิดความคิดที่มีพลังและความคิดริเริ่มใหม่ ๆ

บลูม (Bloom)¹ มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า ถ้าสามารถจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ตนเองต้องการ ก็น่าจะคาดหวังได้แน่นอนว่า นักเรียนทุกคนได้เตรียมสำหรับกิจกรรมที่ตนเลือกนั้นด้วยความกระตือรือร้น พร้อมทั้งความมั่นใจ เราสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างของความพร้อมด้านจิตใจได้ชัดเจน จากการปฏิบัติของนักเรียนต่องานที่เป็นวิชาบังคับกับวิชาเลือก หรือจากสิ่งนอกโรงเรียนที่นักเรียนอยากเรียน เช่น การขับรถยนต์ การเล่นดนตรีบางชนิด เกมส์หรืออะไรบางอย่างที่นักเรียนอาสาสมัครและตัดสินใจได้โดยเสรีในการเรียน การมีความกระตือรือร้นและความสนใจเมื่อเริ่มเรียน จะทำให้นักเรียน เรียนได้เร็วและประสบความสำเร็จสูง อย่างไรก็ตาม บลูม เห็นว่าวิธีนี้ค่อนข้างเป็นอุดมคติที่จัดได้ลำบาก

ช่วงสำคัญของการจัดประสบการณ์ เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อการเรียนนี้ ทั้งไวท์เฮด และบลูมเห็นว่าต้องทำในระดับประถมศึกษาเพราะบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี ลงมา มีพัฒนาการอยู่ในขั้นตอนของความสนใจ ความพึงพอใจและเป็นช่วงการสร้างฐานของการสะสมความรู้สึที่ดีต่ออดีตประสบการณ์ความสำเร็จ ในชั้นเรียนที่สูงขึ้นไปหรือในเด็กที่อายุมากขึ้น การสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงความรู้สึจะทำได้อย่าง

เรื่องเสรีภาพกับการเรียนนี้ บุคคลอีกผู้หนึ่งที่ควรกล่าวถึง คือ โรเจอร์ (Carl R. Rogers.) นักจิตวิทยามนุษยศาสตร์ผู้ริเริ่มวิธีบำบัดคนไข้ทางจิตแบบยึดคนไข้เป็นศูนย์กลางและใช้วิธีการบำบัดบนรากฐานการสร้างบรรยากาศทางอารมณ์ทำให้คนไข้รู้สึกสบายใจและเป็นอิสระพอที่จะเข้าใจพื้นฐาน แบบแผนชีวิตของตนและสามารถค้นหาทางเลือกของการคิด รู้สึและกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือความสุขแก่ตัวเองได้มากที่สุด

โรเจอร์ โยงหลักการนี้เข้ามาสู่แนวปฏิบัติทางการศึกษารูปแบบการศึกษาที่พึงปรารถนาตามที่สนะของเขาต้องสามารถนำนักเรียนไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีสัจจะแห่งตนสามารถทำให้นักเรียน มีความอยากรู้อยากเห็นด้วยจิตใจที่เป็นอิสระได้เลือกทางเดินใหม่ตามความ สนใจของตนได้ และตระหนักได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง

¹ Bloom, อังโน, วันทยา วงศ์ศิลปกริมย์, การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลมาจากความพึงพอใจในการได้เลือกบทเรียน, หน้า 37.

การเรียนรู้แบบประสบการณ์ของโรเจอร์ มีความเชื่อพื้นฐาน 5 ประการคือ

1. มนุษย์มีศักยภาพตามธรรมชาติสำหรับการเรียนรู้ เว้นแต่ว่ามีภาวะบางอย่างมาขัดขวางความต้องการของเขา
2. การบีบบังคับและขัดเยียดสารพัดสิ่งให้แก่เด็กนั้น ในที่สุดเด็กแต่ละคนคงจะเหลือแต่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น
3. การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในบุคลิกลักษณะของบุคคลจะเกิดขึ้นจากบรรยากาศที่สนับสนุนทางด้านอารมณ์มากกว่าการบังคับจากภายนอก
4. การเรียนรู้ “กระบวนการของการเรียน” เป็นสิ่งที่มีประโยชน์กว่าเพราะเป็นการเปิดรับประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา
5. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้นั้น นักเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการร่วมตัดสินใจตลอดกระบวนการของการศึกษา

หลักการสำคัญของการเรียนรู้แบบประสบการณ์ คือ การสร้างบรรยากาศทางอารมณ์และสติปัญญา นอกจากนี้เขาได้ผสมผสานแนวคิดของจิตวิทยามนุษยศาสตร์กับแนวคิดจากแหล่งอื่นๆ ได้เป็นแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการเรียนแบบประสบการณ์ คือ

1. การให้นักเรียนมีโอกาสเลือกลักษณะการเรียนที่กว้างขวางกว่าเดิม นักเรียนควรเป็นผู้เลือกว่าจะเรียนแบบ “ห้องเรียนอิสระ” หรือ “แบบเดิม”
2. การใช้สัญญาการเรียนระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อลดความกังวลของครูและนักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกับการมอบความรับผิดชอบการเรียนให้นักเรียน
3. ฝึกการเรียนแบบสืบสวนหรือแบบค้นพบเพื่อเน้น “วิธีเรียน” มากกว่า “เนื้อหา”
4. การใช้สถานการณ์จำลองเพื่อให้เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงมากขึ้น
5. การฝึกให้เป็นคนมีความรู้สึกไว เพื่อให้รู้จักตนเองมาก
6. การจัดขนาดกลุ่มที่เหมาะสมแก่การเรียน กลุ่มย่อยที่มีขนาด 7-10 คน จะทำให้ทุกคนได้ร่วมอภิปรายเต็มที่
7. การใช้บทเรียน โปรแกรมในบางกรณีที่ขาดเครื่องมือ ขาดสารสนเทศที่จำเป็นต้องนำไปใช้แก้ปัญหาที่ประสบอยู่ ความยืดหยุ่นของการสอนแบบโปรแกรมจะมีคุณค่าสูงยิ่ง แต่ทั้งนี้ให้ระวังการนำมาใช้อย่างขาดการวิเคราะห์จำแนก เช่น ใช้แทนการคิด เป็นต้น

2.1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

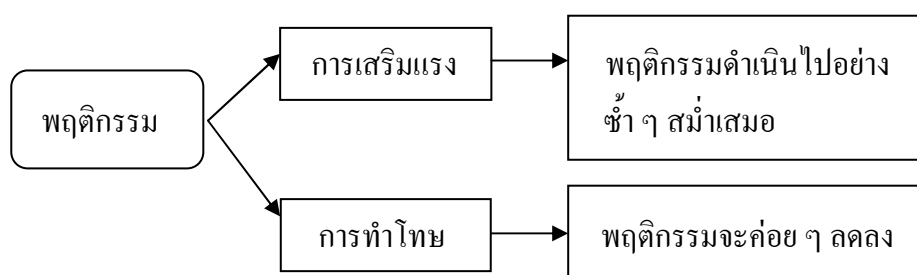
ได้มีการศึกษาและการทำวิจัยเกี่ยวกับ การเรียนรู้โดยใช้สัตว์และมนุษย์ เพื่อนำมาสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งผู้สอนจะสามารถนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเลือก และปรับใช้

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวเพียง 5 ทฤษฎี รวมทั้งแนวทางการนำทฤษฎีมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้¹

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านนี้ เน้นในด้านการจัด หรือการวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรม นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่สำคัญ คือ Skinner ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยมใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์แนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการสังเกตพฤติกรรม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทำนาย และควบคุมพฤติกรรมในด้านการเรียนรู้ โดยเน้นการสังเกต และการศึกษาพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ รวมทั้งศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้า หรือสิ่งที่กระตุ้นเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สกินเนอร์ (B.F.Skinner)² ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขการกระทำโดยใช้การเสริมแรง (reinforcement) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ การเสริมแรงจะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การเสริมแรงในทางบวกซึ่งพฤติกรรมนั้นจะได้รับการสนับสนุนและทำให้เกิดขึ้นได้อย่างถาวร สม่าเสมอบ่อยครั้ง สำหรับการเสริมแรงในทางลบหรือการทำโทษนั้นผลของพฤติกรรมดังกล่าวจะไม่ได้รับการส่งเสริมและทำพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นน้อยลง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมนิยม ซึ่งเน้นในด้านสิ่งเร้า และการตอบสนอง (stimulus-response (S-R)) เชื่อว่าผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อผู้เรียนอย่างมากที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมหรือเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน การสนับสนุน หรือการส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมแรงในทางบวกให้แก่ผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม ดังต่อไปนี้

¹ ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง) มปท., หน้า 28 – 41.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

1. ผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี
 2. ผู้สอนจะต้องบอกจุดประสงค์ของการเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ
 3. เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ และความสนใจ ผู้สอนจึงควรใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน
 4. ผู้สอนจะต้องเริ่มสอนตั้งแต่ทักษะเบื้องต้นก่อนเป็นอันดับแรก
 5. ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเรียนตามความสามารถของตนเองทีละขั้น ๆ
 6. ผู้สอนจะต้องจัดเรียงเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม
- การวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามแนวคิดของ สกินเนอร์ ในด้านการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม คือการจัดแบ่งเนื้อหาวิชาเป็นส่วนย่อย ๆ และเรียงลำดับความสำคัญให้เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตามความสามารถของตนเอง รวมทั้งจัดให้มีการเสริมแรงแก่ผู้เรียนเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างกำลังใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้นั้น แนวคิดดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นของบทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) ซึ่งสกินเนอร์ เชื่อว่าเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ ดังนั้นเมื่อผู้เรียนได้เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมและรู้ผลคำตอบของตนเองในทันที จะเป็นการเสริมแรงในทางบวกเมื่อผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้องหรือได้รับการเสริมแรงให้ทำงานใหม่ เมื่อตอบคำถามไม่ถูกต้อง

ในปัจจุบัน การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer - assisted instruction (CAI)) และ (teaching machine) จะมีลักษณะเช่นเดียวกับบทเรียนโปรแกรม โดยมีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านพฤติกรรมนิยม ในลักษณะของสิ่งเร้า และการตอบสนอง (stimulus -response (S - R))

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านปัญญาและความคิด (Cognitive Learning Theories)

เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นในด้านวิธีการหรือการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และสติปัญญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาที่สำคัญ และเป็นที่ยอมรับทั่วไปในกลุ่มนี้ประกอบด้วย Gage, Bruner และนักจิตวิทยากลุ่ม Gestalt ทฤษฎีการเรียนรู้นั้นจะได้อมาจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตนเอง วุฒิภาวะและนำมาเชื่อมความสัมพันธ์กับการหยั่งรู้ (insight) ของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ โดยทั่วไปสนใจที่จะศึกษาข้อมูลต่างๆ อยู่เสมอและนำข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นมาประมวลกับความสามารถของตนเอง ความเชื่อ ความรู้ที่รวมทั้งประสบการณ์ดั้งเดิมเพื่อให้สามารถคิด สรุปและนำมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้

เพียเจ็ (Jean Piaget)¹ มีความเชื่อว่าพัฒนาการของระดับความคิด และสติปัญญาของมนุษย์จะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับในแต่ละขั้นตอน เกี่ยวพันกับอายุ วุฒิภาวะของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ความคิดของผู้ใหญ่ที่คิดว่าเป็นสิ่งง่าย ๆ ธรรมดาจะไม่ใช่สิ่งที่ยากสำหรับเด็ก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิด (concept) การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มความสามารถให้แก่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ตามความคิดเห็นของเพียเจ็ บุคคลตั้งแต่เด็กเล็กสนใจที่จะนำความรู้ ประสบการณ์และความคิดของตนเองไปสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และแนวคิดใหม่ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม นำประสบการณ์มาใช้ ปรับตนเอง และเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้วย เพียเจ็ แบ่งพัฒนาการการเรียนรู้ตามลักษณะวัยของผู้เรียนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. วัยของการสัมผัสและเคลื่อนไหว (Sensorimotor) เด็กที่อยู่ในวัย 0-2 ปี จะมีลักษณะของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาประกอบด้วย การเริ่มต้นใช้การเลียนแบบ มีความจำ ความคิดรู้ว่าวัตถุ สิ่งของนั้นมีอยู่ ไม่สูญหายไป ใช้การเคลื่อนไหวตามสิ่งเร้า เพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ

2. วัยของการเริ่มพูด (Preoperational) เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงระหว่าง 2-7 ปี ลักษณะของพัฒนาการจะประกอบด้วยพัฒนาการในด้านการใช้ภาษาจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น และมีความสามารถที่จะคิดในรูปแบบของสัญลักษณ์ มีความคิดและกระทำตามความนึกคิดของตนเอง และไม่เข้าใจความคิดของผู้อื่น

3. วัยของการใช้ความคิดในเชิงรูปธรรม (Concrete operational) อยู่ระหว่าง 7-10 ปี ผู้เรียนในวัยนี้จะสามารถพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงรูปธรรม สามารถแบ่งเป็นกลุ่ม หรือหมวดหมู่ได้ เข้าใจกฎ ระเบียบ รวมทั้งมีความสามารถที่จะคิดย้อนหลัง

4. วัยของการใช้ความคิด (Formal operational) อยู่ระหว่าง 11-5 ปี ผู้เรียนที่อยู่ในวัยนี้จะมีลักษณะของพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะการคิดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับสังคมและมีความเป็นตนเองมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ เพียเจ็นั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากการเรียนรู้จะเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมและสภาพแวดล้อม

¹ Jean Piaget, อังโน, ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 31.

เป็นกระบวนการที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตลอดเวลา รวมทั้งการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทฤษฎี หรือหลักการทางวิชาการที่เรียนมาแล้ว นำมาปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

บรูเนอร์ (Jerome Bruner)¹ นักจิตวิทยาคนหนึ่งของกลุ่ม เกสตัลต์ (Gestalt psychology) เชื่อว่าความสามารถในด้านสติปัญญาของผู้เรียนจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา ด้วยการศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของตนเอง การพัฒนาความรู้ความสามารถ ความคิดของผู้เรียนในลักษณะนี้เรียกว่า (Discovery learning) ซึ่งการมีประสบการณ์ การสร้างจินตนาการหรือมโนภาพของตนเอง รวมทั้งการเข้าใจสิ่งแวดล้อมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการสื่อความหมาย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดเป็นความรู้ และความคิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องจัดเตรียมสถานการณ์ต่าง ๆ ปัญหา รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ การจัดการเรียนการสอนจะอยู่ในลักษณะของการสอนแบบอุปนัย (Inductive) โดยที่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากตัวอย่างในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ และสรุปเป็นแนวคิดใหม่ของตนเอง

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นในด้านมนุษยนิยม (Humanistic Learning Theories)

เน้นในการส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์หรือผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ประเมินความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดตามศักยภาพ นักจิตวิทยา และนักการศึกษาที่สำคัญคือ Maslow แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านมนุษยนิยม จะเน้นความสำคัญของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน โดยการสังเกตพิจารณาและทำความเข้าใจกับการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านจิตพิสัยและพุทธิพิสัย ซึ่งหมายถึงความรู้ ความคิดและสติปัญญาจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนตามลักษณะพัฒนาการในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละขั้น วุฒิภาวะ (maturation) กับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง โดยการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนในลักษณะที่แตกต่างไปจากกลุ่มพฤติกรรมนิยม

มาสโลว์ (Abraham Maslow)² ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกที่จะเรียนรู้โดยอิสระ ซึ่งผู้เรียนควรจะสามารถเลือกในสิ่งที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของตนเองได้ ทั้งนี้บิดา มารดา และผู้สอนจะต้องให้ความไว้วางใจกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้านด้วยตนเอง ผู้ปกครอง และผู้สอนมีหน้าที่ในการจัด

¹ Jerome Bruner. อ้างใน, ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 32.

² Abraham Maslow. อ้างใน, ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 34 – 35.

ความต้องการขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ชี้นำ ให้คำแนะนำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้วิจารณญาณของตนเองในการเลือก มาสโลว์ มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้วซึ่งระดับของความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละชนิดจะแตกต่างกัน โดยเฉพาะความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น มาสโลว์ ได้ลำดับความต้องการขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น เป็นความต้องการที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่จะนำไปสู่ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่อไป ความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้นของ มาสโลว์ ประกอบด้วย

1. ความต้องการทางร่างกาย
2. ความต้องการในด้านความปลอดภัย
3. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งและเป็นที่ต้องการในสังคม
4. ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยอมรับความสามารถของตนเอง

ความต้องการทั้ง 4 ด้านตามแนวความคิดของ มาสโลว์ จะเริ่มจากความต้องการในข้อที่ 1 ก่อนเป็นลำดับไป จนถึงข้อที่ 4 ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น มาสโลว์ เชื่อว่าเมื่อผู้เรียนได้รับการสนองตอบความต้องการทั้ง 4 ข้อ ตามลำดับที่กล่าวมาแล้วจะเป็นการกระตุ้น สนับสนุนและทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพขึ้นด้วย เช่น คนที่หิวโหยหรือคนที่ไม่สบายจะต้องได้รับการดูแลเอาใจมากกว่าที่จะมาคิดถึงการสร้างภาพเพื่อเป็นที่ยอมรับหรือได้รับการยกย่องจากผู้อื่น เมื่อคนมีความพร้อมในด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแล้ว ก็ย่อมสนใจที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น

สำหรับความต้องการในกลุ่มที่ 2 ของ มาสโลว์ นั้นเป็นความต้องการที่ต่อเนื่องจากความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น ซึ่งบุคคลต่างๆ เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว ขั้นต่อไปก็จะเป็นความต้องการที่จะเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตนเองเพื่อการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วย

5. ความต้องการที่จะรู้จัก และเข้าใจ
6. ความต้องการที่จะสุนทรียภาพในด้านความงาม
7. ความต้องการที่จะกระทำ และเป็นตัวของตนเอง

ความต้องการในกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นความต้องการที่ไม่มีขอบเขต ซึ่งจะไม่มีการตอบสนองที่เพียงพอกับความต้องการได้เมื่อผู้เรียนได้รับการสนองขั้นพื้นฐานในกลุ่มแรกแล้วขั้นต่อไปผู้เรียนจะสนใจในสิ่งแวดล้อม และสังคมที่ตนอยู่ มีความสนใจ ต้องการจะเรียนรู้ และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นรวมทั้งต้องการมีความรู้ลึกในด้านสุนทรียภาพต่อความงาม ดนตรี หรือ

ความประทับใจซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับความต้องการในขั้นสุดท้ายนั้นจะหมายถึงความต้องการที่จะประสบความสำเร็จโดยใช้ความสามารถของตนเอง และดำเนินชีวิตในสิ่งที่ตนเองมีความสามารถที่จะทำได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ซึ่งความต้องการในขั้นนี้ จะต้องขึ้นอยู่กับ การได้รับการตอบสนอง อย่างพึงพอใจในความต้องการขั้นอื่น ๆ มาก่อนแล้ว และมนุษย์ที่จะประสบความสำเร็จในขั้นนี้มีอยู่น้อยมาก

ดังนั้น ในด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดในด้านมนุษยนิยมของ มาสโลว์ นั้น ผู้สอน โรงเรียนหรือรัฐ จึงจำเป็นต้องจัดความต้องการพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนก่อน จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ เช่น การจัดโครงการอาหารกลางวัน การจัดโครงการหนังสือเรียนรวมทั้งการให้ความรัก ความสนใจแก่ผู้เรียนอย่างไม่มีอคติ ซึ่งเป็นการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน จะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ในขั้นที่สูงกว่าต่อไปมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความคิดสร้างสรรค์

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคม เป็นผลที่สืบเนื่องมาจาก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมนิยม ซึ่งเน้นผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งเร้า หรือสิ่งที่มากระตุ้นสำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคมนั้น เน้นในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยสนับสนุนการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งหมายถึง การอยู่รวมกลุ่มกันของมนุษย์ การแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมกลุ่ม และจัดให้มีการสื่อสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการช่วยเหลือกัน

บันดูรา (Albert Bandura)¹ เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเน้นพฤติกรรมที่เกิดจาก การที่ผู้เรียนสังเกตสิ่งแวดล้อมและเลียนแบบ ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้อื่นในด้านต่างๆ ด้วย บันดูรา ได้กำหนดขั้นตอนของการเรียนรู้จากการสังเกต ดังนี้

1. ขั้นให้ความสนใจ (Attention) เป็นขั้นต้นที่ผู้เรียนสนใจต่อรูปแบบ ที่สังเกตเห็นซึ่งส่วนมากแล้วผู้เรียนจะสนใจรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย เป็นที่นิยมหรือเป็นสิ่งที่น่าประทับใจ

2. ขั้นจดจำรูปแบบ (Retention) เมื่อผู้เรียนมีความสนใจต่อรูปแบบแล้ว ผู้เรียนจะจดจำรูปแบบหรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องการจะเลียนแบบและฝึกหัดหรือประพฤติปฏิบัติตามรูปแบบที่ได้จดจำมา

¹ Albert Bandura. อังโน, ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 38 – 40.

3. ขั้นการแสดงพฤติกรรมให้เหมือนรูปแบบ (Reproduction) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะพยายามที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมือนตามรูปแบบที่ตนสนใจและได้จดจำไว้จนมีลักษณะใกล้เคียงที่สุดตามรูปแบบนั้น ๆ

4. ขั้นได้รับแรงจูงใจ (Motivation) ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้นผู้เรียนจะได้รับแรงจูงใจจากการเลียนแบบเนื่องจากมีความรู้สึกว่าการเลียนแบบดังกล่าวเป็นประโยชน์และจะสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับต้นแบบ หรือได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory of learning)

เนื่องจากผู้เรียนจะมีความสามารถในด้านการเรียนรู้ ความคิด สติปัญญา และทักษะที่แตกต่างกัน การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้ศึกษาลักษณะพัฒนาการการเรียนรู้ของมนุษย์ทางด้านสติปัญญา ความคิด และทักษะโดยแบ่งความสามารถของมนุษย์แต่ละคนในการเรียนรู้ ออกเป็น 8 ส่วน เรียกว่า พหุปัญญา (multiple intelligence) ประกอบด้วย ความสามารถในการใช้ภาษา (Linguistic intelligence) ความสามารถในทางคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical intelligence) ความสามารถในการนึกคิด และจินตนาการ (Spatial intelligence) ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย (Bodily-kinesthetic) ความสามารถในด้านดนตรี (Musical intelligence) ความสามารถที่จะสนใจและเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal intelligence) และความสามารถประการสุดท้าย คือ ความสามารถที่จะสร้างแนวคิดและความเข้าใจให้แก่ตนเอง (Intrapersonal intelligence) ซึ่งความสามารถทั้ง 8 ด้านนี้ ยังแบ่งเป็นความสามารถย่อย ๆ ลงไปได้อีก เช่น ความสามารถทางด้านดนตรี ประกอบด้วยความสามารถในด้านการร้องเพลง การแต่งเพลง การประสานทำนองดนตรี การใช้เครื่องดนตรี การฟังดนตรีอย่างมีสุนทรียภาพ และอื่นๆ อีก (Campbel : Introduction)

โรงเรียนส่วนใหญ่ โดยทั่วไปแล้วจะจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นความสามารถทางด้านการใช้ภาษา และความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ให้แก่ผู้เรียน และถ้าผู้เรียนมีความสามารถในด้านที่กล่าวมานี้ก็จะได้รับการยกย่องและถือว่าประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งผู้เรียนโดยทั่วไปจะไม่มีความสามารถเฉพาะในด้านที่โรงเรียนมุ่งหวังมากนัก ดังนั้นผู้สอนควรจะต้องจัดการเรียนการสอน โดยเอื้อให้แก่ผู้เรียนที่มีความสามารถในด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งทฤษฎีทางด้านพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ จะมีผลกระทบต่อการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลความสามารถของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านพหุปัญญา ตามทฤษฎีของการ์ดเนอร์ นั้น ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้พัฒนา และใช้ความสามารถทางด้านสติปัญญาของตนเองทั้ง 8 ด้าน ในการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เมื่อสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง

“สัตว์น้ำ” ผู้สอนควรจะจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเล่า หรืออธิบายเกี่ยวกับสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ที่คนสนใจ ราคาของสัตว์น้ำนั้น ๆ เมื่อมีการซื้อขายกัน หรือการนับจำนวนของสัตว์น้ำจากรูปภาพ การวาดภาพสัตว์น้ำตามความนึกคิดของผู้เรียน การร้องเพลงที่เกี่ยวข้อง หรือจัดให้มีการแสดงกิริยาท่าทางลักษณะของสัตว์น้ำ รวมทั้งการเสนอความคิดเห็นและการรวมกลุ่มกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับคุณสมบัติประโยชน์ หรือในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์น้ำ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวผู้สอนจะต้องกำหนดปัญหา ถามคำถามหรือให้ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนเอง รวมทั้งสามารถเรียนรู้ในแนวทางที่ตนเองมีความสามารถและมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนเพิ่มขึ้น

การสอนโดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาจำเป็นต้องใช้เวลา และความสามารถของผู้สอนในการจัดกิจกรรมซึ่งจะสามารถนำมาใช้ได้ผลดีกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นในด้านกิจกรรม สำหรับการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนนั้นจะนิยมใช้รูปแบบของการใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) เพื่อให้ทราบผลความก้าวหน้าในด้านความสามารถของผู้เรียนในแต่ละด้าน การรายงานความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ความสามารถและทักษะรวมทั้งผลของความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ซึ่งผู้สอนอาจจะรายงานในรูปแบบของตารางตลอดจนการจัดให้มีการทดสอบ เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชาและทักษะของผู้เรียน

2.1.5 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

การที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการที่ผู้สอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจผู้เรียน และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาได้ อย่างไรก็ตามแนวทางการดำเนินกิจกรรมของครูเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีดังนี้

1. จัดเนื้อหาวิชาให้มีความยากง่ายเหมาะสม และเป็นไปตามลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านวัยและความสามารถนอกจากนี้ผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ในเนื้อหานั้น ๆ

2. เลือกวิธีการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนด้วย ทั้งนี้ยังหมายรวมถึงการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น การอ่านข้อมูลจากกราฟ การตีความจากแผนภูมิ การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ และเกม

3. จัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ โดยการฝึกปฏิบัติรวมทั้งให้ผู้เรียนได้รับทราบผลก้าวหน้าของการทำงานนั้นด้วยนอกจากนี้การให้ผู้เรียน ได้ฝึกปฏิบัติงานยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน โดยผู้สอนจะต้องคอยๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานด้วย

4. แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียน รวมทั้งเกณฑ์การประเมินผลเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจเรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนขึ้นอยู่กับความพยายาม หรือความสนใจในการเรียน และความรับผิดชอบของผู้เรียนต่อการทำงานเพื่อนำไปสู่ผลของรางวัล มากกว่าความสามารถเฉพาะตัว

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนย่อย ๆ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องศึกษามาก่อน และความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา ซึ่งหมายรวมถึงสอนในแต่ละจุดประสงค์ให้ต่อเนื่องกันในจำนวนที่เหมาะสม มากกว่าที่จะสอนรวม ๆ กันทั้งหมดโดยไม่มีเป้าหมาย

6. เลือกและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียน การให้งานที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ไม่อยากทำและเห็นว่าเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งในบางครั้งผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารต่าง ๆ การที่ผู้สอนรู้จักการสังเกตผู้เรียน จะมีส่วนช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้

7. สนับสนุน หรือช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มผู้สอน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนได้สอดคล้องกัน โดยการวางแผนงานร่วมกันซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และมีประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนควรมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ เพื่อแสดงว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่ได้รับจากผู้สอน คือ

1. การเรียนรู้ในด้านความจำ ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลต่าง ๆ ได้จากการอ่าน จากการพบเห็น หรือได้ฟังอยู่เสมอ ๆ จากวิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ เช่น นักเรียนจะตอบได้เมื่อถามว่า “ใครเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในปัจจุบัน”

2. การเรียนรู้ในด้านแนวคิด ซึ่งผู้เรียนจะสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียน และนำมาจัดเป็นกลุ่ม เป็นพวก รวมทั้งบอกเหตุผลได้ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่อไป เช่น เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้เรื่อง “ดิน” ผู้เรียนจะสามารถแยกความแตกต่างของดินประเภทต่าง ๆ รวมทั้งบอกลักษณะหรือองค์ประกอบของดิน และการเกิดของดินได้

3. การเรียนรู้ในด้านความจำและสามารถพูดในสิ่งที่จำมาได้ ผู้เรียนจะต้องเรียนและจดจำในสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้ และสามารถพูดหรือกล่าวในสิ่งที่จำมาได้ถูกต้อง เช่น การท่องจำสูตรคูณหรือการจดจำกิริยา ช่องที่ 2 และ 3 ในการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

4. การเรียนรู้ในด้านการพูด และการเขียนเพื่อการสื่อความหมาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถเขียน หรือบรรยายโดยใช้ภาษาของตนเองในการอธิบาย หรือการสรุปเรื่องราวได้อย่างเข้าใจจากข้อมูลต่างๆ เช่น จากการดูภาพยนตร์ จากการฟังหรือข้อคิดจากผู้อื่น

ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีการสอน มีความเข้าใจผู้เรียน รวมทั้งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีทักษะการสอน ซึ่งหมายถึงมีความสามารถในการกระตุ้น เสริมแรง สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ รวมทั้งการกำหนดปัญหาหรือการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคิด แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน ทำงานด้วยกันจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ให้แก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตามผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ความสามารถของผู้เรียนในทุกๆ ด้านด้วย

1) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน

ความหมายของการสอน

การสอนมีความหมายหลายอย่าง เช่น

- การถ่ายทอดความรู้
- การฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ
- การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การสร้างหรือจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การแนะแนวทางแก่ผู้เรียนเพื่อให้ศึกษาหาความรู้

สรุปการสอนจะมีลักษณะ คือ มีการจัดดำเนินการของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะทำกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการ (Process) ของสมอง เช่น ฟัง อ่าน พูด เขียน โยงความสัมพันธ์ เปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ผลการเรียนรู้อาจอยู่ในรูปของความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การประเมินผล ฯลฯ การจัดดำเนินการของผู้สอนอาจอยู่ในรูป บรรยาย อธิบาย สาธิต หรือปฏิบัติให้ดู ให้อ่านเนื้อหาสาระ ให้อภิปราย ให้ทำแบบฝึกหัด ให้ศึกษาจากสื่อต่าง ๆ ฯลฯ

ลักษณะของการสอน

จากความหมายของการสอน ที่สรุปไว้ข้างต้น สามารถให้ข้อสังเกตของลักษณะการสอนได้ 3 ประการ คือ¹

1. การสอนเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เน้นการสอนในลักษณะของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งหมายความว่า การสอนจะเกิดขึ้นได้นั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนิ่งเฉย คือ ไม่เกิดการเคลื่อนไหวทั้งทางกาย วาจา และทางปัญญา เช่น ครูอาจยืนบอกทั้งชั่วโมงโดยนักเรียนได้ยินเสียงครูแต่ไม่ได้รับรู้ และเกิดประสบการณ์ใหม่ นักเรียนอาจทำเลขหรือคัดเขียนไปทั้งชั่วโมงตามบุญตามกรรม โดยครูนั่งนิ่งอยู่ที่โต๊ะครู อย่างนี้เรียกว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนก็ไม่จัดเป็นการสอน

แต่จะจัดเป็นการสอนถ้าครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการร่วมมือกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน นักเรียนได้แสดงออกด้วยการพูดการเขียน การทดลอง การคิด การสร้างงานศิลปะ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ฯลฯ โดยที่ครูเป็นผู้จัดสถานการณ์และสิ่งเร้า ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนได้รับประสบการณ์ใหม่

การจัดสถานการณ์และสิ่งเร้า เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น จัดสอนโดยมีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน มีขั้นตอนการสอนตามลักษณะของเทคนิคการสอนที่นำมาใช้ มีขั้นสรุปบทเรียนทุกขั้นตอนเหล่านี้ต้องมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน จึงจะเรียกว่า เป็นกระบวนการ

2. การสอนมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จะเน้นที่เป้าหมายของการสอน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความรู้ ความคิด หรือด้านพุทธิพิสัย กล่าวคือ ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา เกิดการพัฒนาขึ้นจากความไม่รู้ไม่เข้าใจ คิดไม่เป็นมาเป็นมีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิดและคิดเป็น เช่น จากการอ่าน เขียนไม่ได้ ไม่เป็น มาเป็นอ่านออกเขียนได้ แสดงความคิดเห็นได้ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้ ประเมินค่าและวิจารณ์ได้ ฯลฯ

2.2 ด้านเจตคติ หรือ ด้านจิตพิสัย เกี่ยวกับความรู้สึกเห็นคุณค่า ความดี ความงาม ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านนี้ เช่น รู้สึกซาบซึ้งในบทกลอนที่ได้ฟัง ได้อ่าน เห็นคุณค่าของการใช้

¹ อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์), 2540 หน้า 2-4.

ภาษาไทยให้ถูกต้อง เกิดการยอมรับที่จะช่วยกันรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เห็นคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น

2.3 ด้านทักษะ หรือด้านทักษะพิสัย หมายถึง ความสามารถกระทำได้ ปฏิบัติได้ ถูกต้องตามวัย เช่น สามารถว่ายน้ำได้ พิมพ์คีย์บอร์ด ร้อยมาลัยได้ วาดภาพได้ โยนลูกบอลได้ ฟัง พูด อ่าน เขียนได้ ฯลฯ ผู้เรียนจะเกิดทักษะ ถ้าได้ฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ

ในการสอนจึงต้องตั้งจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน มิใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวจึงจะถือว่าเป็นการสอนที่สมบูรณ์ ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่ไปใช้ได้

3. การสอนจะบรรลุจุดประสงค์ได้ดี ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน เน้นที่สมรรถภาพของผู้สอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสอน การสอนจะบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ ทักษะ และเทคนิคการสอนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้สอนต้องมีความรู้ดี (ศาสตร์) และมีเทคนิคการสอนดี (ศิลป์) ดังที่ ไพฑูรย์ สินดารัตน์¹ กล่าวว่าไว้ว่า “เป็นครูต้องรู้ศาสตร์อย่างมีศิลป์” หมายความว่า ผู้เป็นครูจะต้องรู้จักศาสตร์การสอน เช่น ความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน หลักการสอนจิตวิทยาการเรียนรู้ ฯลฯ และรู้จักใช้ศิลป์การสอนซึ่งเป็นเทคนิคการสอนเป็นอย่างดี ถ้าครูมีความรู้ดีทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพครูแล้วสามารถประยุกต์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็กล่าวได้ว่า ครูผู้นั้นมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอน

การสอนนี้ เป็นการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งเป็นคน เป็นสิ่งมีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ มีวิญญาณ ผู้สอนจึงต้องอาศัยศิลปะที่จะเข้าถึงจิตใจผู้เรียน เช่น ศิลปะในการพูด การอธิบาย การจูงใจ การสนใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล การช่วยแก้ปัญหาให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ศิลปะในการสอนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ศิลปะในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน ศิลปะในการชักจูงผู้เรียนให้ตั้งใจเรียน ให้ทำการบ้าน ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเทคนิคเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องของศิลปะในการสอน ดังนั้น การสอนจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

คำสอนทางพระพุทธศาสนากล่าวถึง ครูหรือภาระหน้าที่ของครู การสอนและลักษณะของครูไว้หลายแห่งหลายหมวด ส่วนที่กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดี คือคำสอนเรื่อง กัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งมีสาระดังนี้²

¹ ไพฑูรย์ สินดารัตน์, อังโน, อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, หน้า 112.

² พระราชวรมุนี (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมนุญชรวิศ, (กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2527), หน้า 62.

1. ปิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง ครูต้องเป็นผู้ให้ความสนิทสนมแก่ศิษย์เพื่อให้ศิษย์มีความสบายใจและกล้าที่จะเข้าไปปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ ครูทำตัวให้น่ารักและเป็นที่ยอมรับแก่ศิษย์นั่นเอง
 2. ครู แปลว่า นำเคารพ หมายถึง ครูจะต้องดูแลและปกครองศิษย์ให้ศิษย์มีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และรู้สึกปลอดภัย ครูต้องประพฤติสมควรแก่ฐานะนั่นเอง
 3. ภาวนีโย แปลว่า นำเจริญใจ นำยกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ที่ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ครูจะต้องฝึกตนให้เชี่ยวชาญในวิชาการ และให้มีสมรรถภาพในการทำงานอยู่เสมอ
 4. วัตตา แปลว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ครูต้องรู้จักพูดให้ศิษย์เข้าใจได้ตรงเป้าหมายที่วางไว้ สอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือน และครูต้องรู้จักสอนด้วยความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย
 5. วจนักขโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง ครูต้องพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา การซักถาม คำเสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์ ได้โดยไม่ฉุนเฉียวและสามารถควบคุมอารมณ์ได้
 6. คัมภีร์รัฐจะ กถิง กัตตา แปลว่า แดงเรื่องได้ล้าลึก หมายถึง ครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ด้วยการอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ
 7. โน จัญฐาน นโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง ครูไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูไม่ประพฤติสิ่งชั่วละเว้นจากอบายมุข 6 อันได้แก่ ดิดสุราและของมีนเมา เทียวกลางคืน เทียวดูการละเล่น ดิดการพนันและคบคนชั่ว และเกียจคร้านการทำงาน
- อันที่จริงคำสอนในพุทธศาสนามีหลายหมวด ที่ใช้ช่วยให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะดีมีคุณสมบัติที่เรียกว่า ความเป็นครู สำหรับกัลยาณมิตรธรรมนี้เป็นธรรมที่บ่งบอกลักษณะที่มีส่วนเกี่ยวกับการให้ความรู้ ความอบอุ่น และความมั่นใจแก่ศิษย์ หรือเป็นธรรมที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการสั่งสอนด้วย กล่าวได้ว่า ครูที่มีกัลยาณมิตรธรรม 7 ย่อมเป็นครูที่มีลักษณะที่ดีนั่นเอง

เทคนิคและวิธีการสอน

หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เน้นให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนที่หลากหลายอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะวิธีการหาความรู้ความสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่แบบต่าง ๆ และสามารถใช่วิธีการสอนเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

ความหมายของวิธีการสอน

ทิสนา แชมมณี¹ คือ ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ

วิธีสอนมีหลายวิธี แต่ละวิธีมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไปแต่เมื่อได้พิจารณาด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนแล้ว สามารถแบ่งได้ดังนี้²

1. วิธีสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) เป็นวิธีสอนที่ครูเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะของการสอนโดยตรง Direct Instruction ซึ่งผู้สอนจะถ่ายทอดหรือส่งผ่านความรู้ไปสู่ผู้เรียนโดยตรงเป็นรายบุคคลหรือในลักษณะกลุ่มใหญ่ โดยใช้ระยะเวลาสั้นๆ ผู้เรียนจะรับรู้ ตัวอย่าง ปฏิบัติตามคำแนะนำ ตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดตามที่ผู้สอนมอบให้ การสอนในลักษณะนี้อาจจะเรียกว่า Exposition teaching การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตัวอย่างของวิธีสอนแบบนี้ เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย แบบสาธิต แบบใช้คำถาม แบบใช้หนังสือเรียน เป็นต้น

2. การสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered) เป็นรูปแบบการสอนในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการคิดค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมรวมทั้งกำหนดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน บูรณาการกับความรู้เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งการกำหนดสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวจะกระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะแก่ผู้เรียนในด้านการคิด การแสวงหาความรู้ การปรึกษาหารือ และการร่วมตัดสินใจ ตัวอย่างเช่น วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม แบบบทบาทสมมุติ แบบวิทยาศาสตร์ แบบทดลอง เป็นต้น

¹ ทิสนา แชมมณี, ศาสตราจารย์, องค์กรความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์, 2550), หน้า 323.

² ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 89.

ลักษณะของวิธีสอนแบบต่าง ๆ¹

1. วิธีสอนแบบบรรยาย

วิธีการสอนโดยใช้การบรรยาย คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระแล้วบรรยายคือ พูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

วัตถุประสงค์วิธีสอนโดยใช้การบรรยายเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระหรือข้อความรู้จำนวนมากพร้อม ๆ กันได้ในเวลาที่จำกัด

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้การบรรยาย

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ
2. เป็นวิธีสอนที่ใช้กับผู้เรียนจำนวนมากได้
3. เป็นวิธีสอนที่สะดวกไม่ยุ่งยาก
4. เป็นวิธีสอนที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้มาก

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทน้อย จึงอาจทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการบรรยาย
2. เป็นวิธีสอนที่อาศัยความสามารถของผู้บรรยาย ถ้าผู้บรรยายไม่มีศิลปะในการบรรยายที่ดึงดูดใจผู้เรียน ผู้เรียนอาจขาดความสนใจ และถ้าผู้สอนขาดการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม ผู้เรียนอาจไม่เข้าใจ และไม่สามารถซักถามได้ (ถ้าผู้บรรยายไม่เปิดโอกาส)
3. เป็นวิธีสอนที่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. วิธีการสอนโดยใช้การสาธิต

วิธีการสอนโดยใช้การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต การสาธิต

¹ ทิศนา แจมมณี, ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า 327.

วัตถุประสงค์ วิธีการสอนโดยใช้การสาธิต เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนทั้งชั้นได้เห็น การการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหรือการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนการสาธิต

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเห็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำในเรื่องที่สาธิตได้ดีและนาน
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยประหยัดเวลา อุปกรณ์และค่าใช้จ่ายหากใช้ทดแทนการทดลอง
3. เป็นวิธีที่สามารถสอนผู้เรียนได้เป็นจำนวนมาก

ข้อจำกัด

1. หากกลุ่มใหญ่ ผู้เรียนอาจสังเกตเห็นการสาธิตไม่ชัดเจนและทั่วถึง
2. เป็นวิธีที่ผู้สอนเป็นผู้สาธิต จึงไม่อาจเห็นพฤติกรรมของผู้เรียน
3. เป็นวิธีที่ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง และมากพอ
4. เป็นวิธีที่ผู้เรียนไม่ได้ลงมือทำเอง จึงอาจไม่เกิดความรู้ที่ลึกซึ้งเพียงพอ

3. วิธีสอนโดยใช้การทดลอง

วิธีสอนโดยใช้การทดลอง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการที่ผู้สอน/ผู้เรียนกำหนดปัญหาและสมมุติฐานในการ ทดลอง ผู้สอนให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนลงมือทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดโดย ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผลการทดลองและสรุป การเรียนรู้ที่ได้รับจากการทดลอง

วัตถุประสงค์ วิธีสอนโดยใช้การทดลอง เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนรายบุคคลหรือ รายกลุ่มเกิดการเรียนรู้ โดยการเห็นผลประจักษ์ชัดจากการคิดและการกระทำของตนเอง ทำให้การ เรียนรู้นั้นตรงกับความเป็นจริง มีความหมายสำหรับผู้เรียนและจำๆได้นาน

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้การทดลอง

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้พิสูจน์ ทดสอบและเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง จึงเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีความเข้าใจและจะจดจำการเรียนรู้ นั้นได้นาน

2. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะกระบวนการคิดและทักษะกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งได้พัฒนาลักษณะนิสัยใฝ่รู้

3. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่มีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือ วัสดุ สำหรับผู้เรียนจำนวนมาก หรือในกรณีที่ต้องออกไปเก็บข้อมูลนอกสถานที่ ก็ต้องมีค่าใช้จ่าย ค่าพาหนะ ที่พักและวัสดุต่าง ๆ ด้วย

2. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากเนื่องจากการดำเนินการแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลา

3. เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงจะสามารถสอนและฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

4. วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย

วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 4-5 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นและประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนดและสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

วัตถุประสงค์ วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วไ

2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น

3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์และทักษะการคิด เป็นต้น

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามาก
2. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยสถานที่หรือบริเวณที่กว้างพอจะจัดกลุ่มให้อภิปรายกันได้ โดยไม่รบกวนกัน
3. หากผู้เรียนไม่รู้หรือไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดีการอภิปราย อาจไม่ได้ผลดี
4. หากสมาชิกกลุ่มและผู้สอน ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดี อาจเกิดปัญหาการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้

5. วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนเองและนำผลการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็น ข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน
3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา
4. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง
5. เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่าง สนุกสนานและการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร
2. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่ดีพอ อาจเกิดความยุ่งยากสับสนได้
3. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ (Sensitivity) ของผู้สอนหากผู้สอนขาดคุณสมบัตินี้ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคนและไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้นอาจเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องไปได้
4. เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหาเนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

ลักษณะของการสอนที่ดี

การสอนลักษณะใดก็ตาม ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จัดเป็นการสอนที่ดีทั้งสิ้น ถ้าจะกล่าวโดยละเอียดแยกย่อยแล้ว การสอนที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการสอนที่มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ครอบคลุมประกอบของการสอน อันได้แก่ การตั้งจุดประสงค์การสอน การจัดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล
2. เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ ความคิด ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้แจ้ง คิดชอบ และปฏิบัติดี เกิดการเจริญเติบโตทุกด้านอย่างขึ้นบานและแจ่มใส¹
3. เป็นการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์กับเนื้อหา และกับผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม
4. เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน
5. เป็นการสอนที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร เช่น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และการแสวงหาความรู้อย่างมีกระบวนการ ผู้สอนก็ต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติ ดังที่หลักสูตรกำหนดไว้

¹ สุมณ อมรวีวัฒน์ อ่างโน, อภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, หน้า 12.

6. เป็นการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและตลอดไป เช่น การสอนโดยให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ได้รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ ได้ฝึกคิดแก้ปัญหา ย่อมดีกว่าวิธีสอนโดยบอกความรู้ให้ หรือกระทำให้ดูแต่เพียงอย่างเดียว การให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ทั้งความรู้ ความคิด ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันและอนาคตได้ ย่อมเป็นการสอนที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียน

7. เป็นการสอนที่เร้าความสนใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนตลอดจนจบกระบวนการสอน เช่น ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ ใช้คำถามกระตุ้นให้คิด ใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบที่เหมาะสม ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ได้ทดลอง ได้คิดค้นคว้า ฯลฯ ย่อมทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสนใจ

8. เป็นการสอนที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งบรรยากาศด้านวัตถุและด้านจิตใจ บรรยากาศด้านวัตถุ หมายถึง การมีสภาพห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน และสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้ออำนวยให้เกิดความสบายตา สบายใจในการเรียน ส่วนด้านจิตใจ หมายถึง การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยดี ให้ความเป็นกันเอง ให้ความเมตตา ความรัก ความอบอุ่นแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความความสุข มีชีวิตชีวา และไม่ตึงเครียด

9. เป็นการสอนที่ผู้สอนรู้จักใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เช่น การให้รางวัล และการลงโทษที่พอดี การให้คำชม การจูงใจ เร้าใจให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นภายใน การให้ผู้เรียนได้รับทราบผลงานของตนโดยทันที การให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในความสำเร็จของตน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การให้เรียนจากสิ่งที่ย้ายไปยาก ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี

10. เป็นการสอนที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานกลุ่มร่วมกัน ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกการทำตามข้อกำหนดของกลุ่ม และฝึกระเบียบวินัยในตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นการปูพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

11. เป็นการสอนที่มีกระบวนการ หมายถึง มีลำดับขั้นตอนการสอนที่ไม่สับสนในการสอนจำเป็นต้องมีการเตรียมการสอน เตรียมจัดลำดับการสอนให้สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสม ตั้งแต่ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป กระบวนการสอนจะมีขั้นตอนแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิธีสอนที่นำมาใช้ เช่น วิธีสอนแบบสาธิต ย่อมมีขั้นตอนการสอนแตกต่างจากวิธีสอนแบบทดลอง ผู้สอนต้องวางแผนจัดลำดับขั้นตอนการสอนให้ถูกต้อง

12. เป็นการสอนที่มีการวัดผลประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยอาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การทดสอบ การให้ค้นคว้ารายงาน การทำแบบ

ฝึกหัด ฯลฯ การวัดผลประเมินผลจะช่วยวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และวัดผลสำเร็จของผู้สอน ผู้สอนจะนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลย้อนกลับ พิจารณาการสอนของตนว่า มีข้อบกพร่องที่ องค์ประกอบการสอนข้อใด ทำให้แก้ไขได้ตรงจุด เพื่อความสมบูรณ์ของการสอนครั้งต่อไป

13. เป็นการสอนด้วยวิญญานความเป็นครู สอนด้วยความกระตือรือร้นสอนด้วยความ ตั้งใจ ความเต็มใจ และความมั่นใจ บุคลิกภาพท่าทีของการแสดงออกของผู้สอน จะสะท้อนให้ ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกรู้สึกของผู้สอนได้ดี ถ้าผู้สอนมีความรู้สึกที่ดีทั้งผู้เรียนและต่ออาชีพ ผู้เรียนส่วนใหญ่ จะเรียนด้วยความศรัทธา ด้วยความสุข ด้วยความตั้งใจ และด้วยความเต็มใจเช่นกัน

การสอนตามแนวทางพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ คือ ไตรสิกขา

ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3 หมายถึง ข้อสำหรับศึกษา, การศึกษาข้อมูลปฏิบัติที่ พึงศึกษา, การฝึกฝนอบรมตนในเรื่องที่พึงศึกษา 3 อย่างคือ

1. อธิกศีลสิกขา คือศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม ให้ถูกต้องตามหลัก จุลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลัก มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ ในหลักอินทริยสังวร สติสัมปชัญญะ และสันโดษ

2. อธิจิตตสิกขา คือศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ ได้แก่การบำเพ็ญ สมถกรรมฐานของผู้สมบูรณ์ด้วยอริยสัจจันต์จนได้บรรลุมรรค 4

3. อธิปัญญาสิกขา คือศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ได้แก่การ บำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานของผู้ได้ฌานแล้วจนได้บรรลุมรรค 8 คือเป็นพระอรหันต์

2) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

เนื่องจากการสอนเป็นกระบวนการสื่อความหมายระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยมี เจตนาที่จะถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึกรู้สึก ทักษะคิด ค่านิยมและทักษะจากครูไปสู่ผู้เรียน สื่อการสอนเป็น สิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องจากเป็นตัวกลางที่จะช่วย ให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน สื่อการสอน สื่อการสอนจึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

“สื่อ”¹ เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า “medium” แปลว่า “ระหว่าง” (between) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสื่อสารกัน ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำมาใช้ ในการเรียนการสอนจึงเรียกว่า “สื่อการสอน” (Instructional Media) หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตาม เช่น

¹ กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 2540), หน้า 79.

เทปบันทึกเสียง ภาพนิ่ง แผนภูมิ หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ เป็นต้นที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นเครื่องมือที่ผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี

สื่อ หมายถึง วัสดุ เครื่องมือและกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สิ่งที่เรียน ตลอดจนเพิ่มทักษะให้มากขึ้นในด้านต่าง ๆ

สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางในการส่งสิ่งเร้าไปสู่ผู้เรียน สื่อการสอนอาจจะเป็นในรูปแบบต่าง ๆ กันก็ได้ เช่น สื่อในรูปบุคคล วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ

เอดการ์ เดล (Edgar Dale)¹ ได้แบ่ง ประเภทตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของอุปกรณ์การสอนไว้เป็น 10 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ของจริง ใช้ได้ผลดีที่สุด(ประสบการณ์ตรงและมีจุดประสงค์)
2. ของจำลองแทนของจริง ได้ผลรองลงมาจากของจริง (ประสบการณ์รอง)
3. การแสดงละครให้เห็นสภาพการณ์ในชีวิตจริง (ประสบการณ์นาฏการ)
4. การสาธิต
5. ทักษะศึกษา (การศึกษานอกสถานที่)
6. นิทรรศการ
7. การฉายภาพยนตร์ ตลอดจน โทรทัศน์
8. การฉายภาพนิ่ง วิทยุ และเครื่องอัดเสียง (เครื่องบันทึกเสียง)
9. เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่เขียนเป็นตัวหนังสือ (ทัศนสัญลักษณ์)
10. ภาษาที่ใช้พูดบรรยาย หรือเขียนเป็นตัวหนังสือ (วจนสัญลักษณ์)

จะเห็นได้ว่า สื่อ หรือ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกและง่ายขึ้นและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน มี 3 ประเภทด้วยกันคือ

1. วัสดุ ได้แก่ แผนที่ รูปภาพ แผนภูมิ ป้ายนิเทศ ของจริง หุ่นจำลอง สไลด์ फिल्मสตริป ตำรา หนังสือเรียน ฯลฯ

2. อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายข้ามศีรษะ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เครื่องฉายภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง ฯลฯ อุปกรณ์ประเภทนี้มีขึ้นสำหรับใช้ควบคู่กับประเภทที่หนึ่ง

¹ เอดการ์ เดล, อังโน, สุคนธ์ ภูริเวทย์, การออกแบบการสอน, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541), หน้า 147- 148.

3. วิธีการ ได้แก่ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

สื่อการสอน (Instructional Media) บางครั้งเรียกว่า อุปกรณ์การสอน (Instruction Aids) โสตทัศนวัสดุ (Audiovisual Materials) มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็ว สิ่งที่ใช้เพื่อช่วยในการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้ง่าย และรวดเร็วสิ่งนั้นเรียกว่า “สื่อการสอน” แต่ถ้าสิ่งนั้น นักเรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นเองได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น เรียกว่า “สื่อการเรียน” แต่โดยทั่วไปแล้ว วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ครูและนักเรียนมักจะมีโอกาสใช้ด้วยกัน จึงเรียกรวมว่า “สื่อการเรียนการสอน”

2. อุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง เครื่องช่วยในการเรียนการสอน ให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจ และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังรวมถึงกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการเรียนการสอน ที่เรียกว่า “สื่อการสอนประเภทกิจกรรม” เช่น การใช้เกม บทบาทสมมุติ ฯลฯ

3. โสตทัศนวัสดุ หมายถึง วัตถุสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ ภาพ ตลอดจนสถานบัน สถานที่และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูใช้ประกอบการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กบังเกิดผลดีที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ของทุกสิ่งทุกอย่างที่ช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้ ข้อเท็จจริง ทักษะ เจตคติ และความซาบซึ้งเห็นคุณค่าให้แก่เด็กนั่นเอง¹

4. สื่อการสอน เป็นสื่อที่มุ่งเน้นการนำไปใช้ทางด้านการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เช่น การใช้สไลด์และภาพยนตร์ประกอบการสอน การใช้ตำราเรียน บทเรียน โปรแกรม รายการวิทยุโรงเรียน เป็นต้น

เรื่องวิทย์ นนทะภา และคณะ²ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน ซึ่งถ้าพิจารณาตามข้อความดังกล่าว สื่อการเรียนการสอน จึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แทรกอยู่ระหว่าง ความรู้ ความคิด ทักษะกับ ผู้เรียน เช่น บุคคล วัสดุ แสง อากาศ ฯลฯ

¹ เกษม สูดหอม และคณะ, ระเบียบวิธีสอนทั่วไป, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525), หน้า 243.

² เรื่องวิทย์ นนทะภา และคณะ, เอกสารการสอนวิชาสื่อและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตทางการสอน, สสวท, (2540), หน้า 38.

ความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัสดุสิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการสอนและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

เรื่องวิทย์ นนทะภา และคณะ¹ จำแนกสื่อการเรียนการสอนตามคุณสมบัติแตกต่างกันของสื่อเป็น 7 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)
2. แผ่นโปร่งใส (Overhead Transparencies)
3. การบันทึกเสียง (Audiotape Recording)
4. สไลด์และฟิล์มสตริป (Slide Series Filmstrips)
5. สื่อภาพประสม (Multi - image Presentations) เช่น สไลด์มัลติวิชั่น
6. เทปและแผ่นบันทึกภาพ (Videotape Recording and Audiodiscs)
7. สื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning Media) เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์

สรุปได้ว่า การจำแนกประเภทสื่อของนักการศึกษา ดังกล่าวมาจะเห็นว่ามีกรจำแนกสื่อเป็นจำนวนและหมวดหมู่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้เกณฑ์ในการจำแนก และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในปัจจุบัน โดยทั่วไปนิยมจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เครื่องมืออุปกรณ์
2. วัสดุ
3. เทคนิคหรือวิธีการ

การเลือกสื่อการเรียนการสอน

การเลือกสื่อการเรียนการสอนนับว่ามีความสำคัญมาก สื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท หลายชนิดการนำมาใช้ต้องเลือกให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์เต็มที่ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องพิจารณา

สุวิมล วัชรราชย์² ได้กล่าวว่า ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

1. สำรวจสถานการณ์ก่อนว่า การสอนครั้งนั้น ๆ ต้องการอะไร เช่น ขับริดต้องการทักษะ เป็นต้น

¹ อ่างแล้ว, เรื่องวิทย์ นนทะภา และคณะ, เอกสารการสอนวิชาสื่อและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตทางการสอน, หน้า 35.

² สุวิมล วัชรราชย์, เลือกสื่อ...เพื่อใช้สื่อ, ครูศาสตร์, 16 (3), (2531), หน้า 90-96.

2. เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียนถูกต้องตรงกับความเป็นจริง หรือความจำเป็นที่จะต้องมีความใกล้เคียงกับของจริงของสื่อเพียงไร
3. เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ และการเสนอเนื้อหา เช่น เนื้อหาประเภทใดควรใช้สื่อคำพูด ควรใช้สื่อภาพ ฯลฯ
4. เหมาะสมกับกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่จัดขึ้น เพื่อการเรียนการสอนควรพิจารณาว่า คุณสมบัติของสื่อประเภทใดจึงจะเหมาะสมกับกิจกรรม เช่น เราต้องการสื่อประเภทใดจำเป็นหรือไม่ เสีย ภาพ การเคลื่อนไหว ฯลฯ ต้องพิจารณาให้เหมาะสม
5. มีลักษณะน่าสนใจ เร้าและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
6. สื่อนั้นต้องการความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เรียนมากเพียงใด
7. ประหยัดคุ้มค่ากับการลงทุนทั้งในด้านงบประมาณและเวลา
8. วิธีการใช้ไม่ยุ่งยากใช้ง่าย สะดวก ปลอดภัย
9. ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
10. ใช้แล้วจะสามารถสร้างทัศนคติที่ดีหรือสร้างทักษะให้แก่ผู้เรียน
11. ในบทเรียนหนึ่ง ๆ ไม่ควรใช้สื่อการเรียนการสอนมากเกินไป ควรใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

สรุปได้ว่า ในการเลือกสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการเลือกสื่อได้แก่ จุดมุ่งหมายของการสอน รูปแบบและระบบของการเรียนการสอน ลักษณะของผู้เรียน เหนือเฉพาะของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกที่มีอยู่

การใช้สื่อการเรียนการสอน

เมื่อเลือกสื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมแล้ว มิได้หมายความว่า สื่อนั้นจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายเสมอไป สื่อการเรียนการสอนที่เลือกมาจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด นอกจากขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของตัวอุปกรณ์เองแล้ว ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นอีกหลายประการ โดยเฉพาะเทคนิคการใช้ของครูแต่ละคนมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ผู้สอนจะต้องรู้ว่า จะใช้สื่อแต่ละชนิดเมื่อไร อย่างไร จึงจะได้ผลเต็มที่ สื่อแต่ละชนิดมีเทคนิคการใช้ไม่เหมือนกันผู้ใช้จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้และต้องเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมด้วย จึงจะบังเกิดผล

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่¹ กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดีโดยทั่วไปยอมรับกันว่ามี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเลือก ขั้นเตรียม ขั้นใช้และขั้นวัดประเมินผล ในที่นี้ได้ตัดขั้นเลือกออกเพราะถือว่าได้ผ่านขั้นตอนการเลือกสื่อมาแล้ว เมื่อสื่ออยู่ในมือแล้วการใช้สื่อจึงควรปฏิบัติตามขั้นตอน 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นวางแผนเตรียมการใช้สื่อ
2. ขั้นนำสื่อไปใช้ตามแผน
3. ขั้นวัดและประเมินผลการใช้สื่อ

1. ขั้นวางแผนเตรียมการใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1.1 เตรียมตัวผู้สอนเอง ให้ปฏิบัติดังนี้

1) ทำความรู้จักสื่อการเรียนการสอนในด้านลักษณะ องค์ประกอบ หน้าที่การทำงาน เนื้อหาเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องถ้าเป็นรูปภาพ แผนภูมิ แผนภาพ ต้องสามารถอธิบายได้ ถ้าเป็นภาพยนตร์ต้องเข้าใจเรื่องราวเป็นอย่างดี ถ้าเป็นเครื่องมือต้องรู้จักองค์ประกอบหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ตลอดจนวิธีใช้

2) วางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาร่วมกับระบบการสอนว่าจะใช้สิ่งใด เมื่อไร อย่างไร น่าจะบังเกิดผลดีที่สุด โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ไว้ให้ชัดเจน

1.2 เตรียมสื่อการเรียนการสอน ให้ปฏิบัติดังนี้

1) ตรวจสอบสภาพสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำไปใช้ โดยไม่เกิดปัญหา

2) เตรียมจำนวนสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

3) เตรียมสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ควบคู่กับสื่อการเรียนการสอน เพื่อความคล่องตัวในการใช้และเสริมความเข้าใจ

4) ทดลองใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวที่จะนำไปใช้จริงเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น

5) เตรียมจัดลำดับสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้สะดวกต่อการใช้หรือนำออกแสดง

1.3 เตรียมผู้เรียน ให้ปฏิบัติดังนี้

¹ คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, เอกสารประกอบการสอน เรื่อง สื่อการสอน เล่ม 1, 2, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2539), หน้า 53-56.

- 1) เตรียมล่วงหน้าก่อนเรียน การใช้สื่อบางประเภท ผู้เรียนอาจจำเป็นต้องเตรียมบางสิ่งบางอย่างมาด้วยตนเองหรือเตรียมตัวเองก่อนเรียนซึ่งผู้สอนจะต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น
- 2) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์บางอย่าง เช่น ต้องเตรียมกระดาษกราฟ เชือก เศษไม้ เศษผ้าหรืออื่น ๆ
- 3) เตรียมทำบางอย่างล่วงหน้า ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมการนาน เช่น เตรียมเพาะเมล็ดพืช เป็นต้น
- 4) เตรียมก่อนทำการสอน การใช้สื่อบางประเภทผู้สอนอาจมีความจำเป็นต้องอธิบายชี้แจงแนะนำหรือแสดงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถร่วมกระทำในการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของสื่อที่ใช้
- 5) การคุณภาพยนต์ ผู้สอนจะต้องบอกวัตถุประสงค์ เนื้อหาโดยย่อ จุดสำคัญที่ควรสนใจ การกิจที่ต้องกระทำระหว่างดูและหลังจากดูจบจะต้องทำอะไรบ้าง
- 6) การใช้กิจกรรมบางอย่าง ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนทราบกระบวนการว่าจะเริ่มต้นอย่างไรและมีภารกิจอะไรบ้าง เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนจะต้องแนะนำให้เข้าใจก่อน
- 7) การใช้เครื่องมือทดลอง ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องมือชี้แจงวิธีใช้การบันทึกข้อมูลข้อควรระวังเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายหรือชำรุดเสียหายตลอดจนการปฏิบัติเมื่อเสร็จการทดลอง

1.4 เตรียมสถานที่ ให้ปฏิบัติดังนี้

- 1) เตรียมสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการใช้สื่อและการประกอบกิจกรรม โดยจัดโต๊ะ เก้าอี้ให้เหมาะสม
- 2) ตรวจสอบสภาพความพร้อมด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการใช้สื่อ เช่น การใช้เครื่องฉายภาพ ต้องตรวจปลั๊กไฟ การระบายอากาศ การควบคุมแสงภายในห้อง เป็นต้น

2. ช้่นนำสื่อไปใช้ตามแผน ประกอบด้วย 2 ส่วน

2.1 ใช้สื่อการเรียนการสอนตามแผนที่วางไว้ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนตามวิธีการและเวลาที่กำหนดไว้ สื่อบางชนิดใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน บางชนิดใช้ประกอบคำอธิบาย บางชนิดใช้สรุป บางชนิดใช้ในการประเมินผล จึงควรคำนึงถึงเทคนิคการใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

2.2 จัดสภาพเพื่อให้การใช้สื่อดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) การควบคุมชั้นเรียนให้มีระเบียบวินัย
- 2) พยายามให้ทุกคนมองเห็นชัดเจน

- 3) ให้เวลาเพื่อทำความเข้าใจพอสมควร
- 4) คำอธิบายต้องชัดเจน ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย
- 5) หยคบรรยายเมื่อมีเสียงรบกวนจากภายนอก
- 6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ
- 7) ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดโดยใช้คำถามนำ
- 8) ให้โอกาสผู้เรียนซักถามเมื่อมีปัญหาข้อข้องใจ

3. ขั้นตอนและประเมินผลการใช้สื่อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้สื่อ ตามวิธีการที่ผ่านมาว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ได้ผลมากน้อยเพียงใด มีอะไรที่ควรปรับปรุงแก้ไขบ้าง โดยปฏิบัติดังนี้

3.1 พิจารณาว่า ขั้นตอนการใช้เป็นไปตามแผนหรือไม่ผู้ใช้เป็นผู้ประเมินเองโดยยึดแผนการใช้ที่กำหนดไว้เดิมเป็นหลัก

3.2 พิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้ว่ามีอะไรบ้างถ้ามีเอามาจากสาเหตุใด อาจใช้วิธีสอบถามผู้เรียนหรืออภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนก็ได้

3.3 พิจารณาด้านความเหมาะสมในการนำสื่อดังกล่าวมาช่วยในการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความชัดเจน ความน่าสนใจและความพึงพอใจของผู้สอนและผู้เรียนถามหรือใช้แบบสอบถาม

3.4 พิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนเนื่องจากการใช้สื่อดังกล่าว โดยใช้ข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้

เรื่องวิทย์ นนทะภาและคณะ¹ ได้กล่าวถึง หลักการใช้สื่อการสอนว่าในการใช้สื่อการสอนเพื่อประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนและเครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดี ครูจึงควรมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเป็นขั้นตอน 4 ขั้น คือ ขั้นเลือก ขั้นเตรียมการใช้ ขั้นแสดง ขั้นติดตามการใช้

ขั้นที่ 1 การเลือกสื่อการเรียนการสอน

ปัจจุบันสื่อการเรียนการสอนมีมากมาย จึงเป็นการยากที่ครูจะตัดสินใจว่าจะใช้สื่ออะไรจึงเกิดผลดีที่สุด จึงกำหนดแนวทางการพิจารณาเลือกไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับหลักสูตรและเนื้อหา

1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ให้เข้าใจเนื้อหาได้ดี

1.2 เหมาะสมกับระดับชั้น วุฒิภาวะ และความสามารถของผู้เรียน

¹ อ่างแก้ว, เอกสารการสอนวิชาสื่อและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน, สสวท, หน้า 36.

- 1.3 ดึงดูดความสนใจ ทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม สร้างเจตคติที่ดีได้
- 1.4 มีเนื้อหาถูกต้องแน่นอน และเป็นจริงให้ประสบการณ์ได้ตามที่ต้องการ
- 1.5 มีความยาวพอเหมาะไม่เสียเวลาใช้มากเกินไป
- 1.6 ไม่ซ้ำซาก ควรเปลี่ยนแปลงสื่อบ่อย ๆ
- 1.7 เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี
2. ความสัมพันธ์ของสื่อกับคุณภาพทางเทคนิค
 - 2.1 ส่วนประกอบมั่นคงแข็งแรงออกแบบดี ทนสม้ย
 - 2.2 สะดวกต่อการใช้ คือง่าย น้ำหนักเบา ใช้ง่าย
 - 2.3 ราคาไม่แพงเกินไป
 - 2.4 มีความปลอดภัยในการใช้
 - 2.5 คุณภาพด้านเสียง ภาพ แสงสี และการเคลื่อนไหวน่าพอใจ
 - 2.6 เหมาะสมกับท้องถิ่น ซ่อมแซมได้ง่าย
3. ความสัมพันธ์กับครูผู้ใช้
 - 3.1 ครูเข้าใจคุณลักษณะ และข้อจำกัดเป็นอย่างดี
 - 3.2 ครูมีทักษะในการใช้เป็นอย่างดี
 - 3.3 ครูต้องรู้จักนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
 - 3.4 ครูต้องรู้จักสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มี

จะเห็นได้ว่า ครูที่จะสามารถเลือกสื่อการสอนได้ดีนั้น จะต้องรู้จักสื่อการสอนต่าง ๆ มากมาย รู้ข้อดี ข้อจำกัดของสื่อแต่ละอย่างด้วย

ขั้นที่ 2 การเตรียมการใช้สื่อการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดียิ่งในการใช้สื่อการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ครูผู้สอนเมื่อสามารถเลือกใช้สื่อการสอนตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้วก่อนที่จะมีการใช้สื่อการสอนเหล่านั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมการใช้สื่อการสอนเหล่านั้นเสียก่อน

การเตรียมครูผู้สอน ผู้สอนต้องเตรียมแผนการล่วงหน้าไว้ดังนี้

1. พิจารณาคุนค่าและวัตถุประสงค์ของการเรียน
2. พิจารณาความต้องการและความสนใจของนักเรียน
3. พิจารณาส่งที่เป็นปัญหาในการสอนและการถ่ายทอด
4. พิจารณาเลือกสื่อการสอนแต่ละอย่างที่เหมาะกับปัญหาที่ดีที่สุดไว้
5. พิจารณาวิธีใช้สื่อการสอนแต่ละอย่างที่ได้ผลดี

6. พิจารณาตรวจสอบสื่อการสอนนั้นไว้ล่วงหน้า

การเตรียมผู้เรียน ครูต้องเตรียมผู้เรียน โดย

1. อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สื่อการสอนอะไร เพื่ออะไร ที่ไหน เมื่อไร
2. อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า จะต้องเตรียมการมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้สื่อการสอนอย่างไรบ้าง เช่น การคอยสังเกตหรือฟังตรงที่น่าสนใจ การค้นคว้าหาคำตอบสำหรับคำถามและเรื่องใหม่
3. อธิบายให้ทราบว่า กิจกรรมติดตามผลมีอะไรบ้าง
การเตรียมสถานที่หรือชั้นเรียนครูผู้สอนควรจะได้เตรียมสถานที่ หรือห้องเรียน เพื่อให้สะดวกแก่การใช้สื่อการสอนโดยการแยกเตรียมดังนี้
 1. เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวก ที่คู่ไปกับการใช้ เช่น ม่าน โตะ ปลั๊กไฟ ฯลฯ
 2. เตรียมการจัดที่นั่ง
 3. เตรียมการควบคุมแสง
 4. เตรียมการระบายอากาศ

ขั้นที่ 3 การแสดงสื่อการสอนในชั้นเรียน

หลังจากได้เตรียมการใช้สื่อการสอนเรียบร้อยแล้ว ถึงขั้นการใช้หรือแสดงสื่อการสอนในห้องเรียนหรือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีหลักที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. นำสื่อการสอนมาใช้ให้ตรงกับที่กำหนดไว้โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมด้วย
2. ใช้ในเวลาที่เหมาะสมและที่กำหนดไว้
3. ให้สังเกตการตอบสนองของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 4 การติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นสุดท้ายของการนำสื่อการสอนเข้ามาใช้ในห้องเรียนก็คือ ขั้นประเมินติดตามผล ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกันแล้วแต่ครูผู้สอนจะเลือกใช้ให้เหมาะสม เช่น การตอบคำถาม การอภิปราย การค้นคว้าและทำรายงาน การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

การติดตามผลมีความมุ่งหมาย 2 ประการ

1. เพื่อให้ทราบแน่นอนว่า นักเรียนได้รับความรู้ไปมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสนขยายความรู้ให้กว้างขวางออกไป โดยใช้ความพยายามค้นหาคำความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนเรียนเพิ่มเติม

จากที่ได้กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า การนำเอาสื่อการสอนมาใช้ในห้องเรียนนั้น ครูผู้สอนก็ต้องรู้จักเลือก รู้จักเตรียมการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม จะต้องรู้จักและสามารถใช้สื่อ

การสอนที่ถูกต้อง และสามารถวัดผลหรือติดตามผลการใช้สื่อการสอน เพื่อประเมินผลการเรียน การสอนตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนด้วย

3) ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงงานด้านบริหาร และเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอนของผู้เรียน อาจะอยู่ในลักษณะง่าย ๆ เช่น การสังเกต การให้ผู้เรียนตอบคำถามในชั้นเรียน การทดสอบ โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรม การให้ทำแบบทดสอบจนกระทั่งการจัดให้มีการสอบประจำภาคเรียน เพื่อประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียน

จุดประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้¹

เมื่อมีการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นจะต้องจัดให้มีประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลความก้าวหน้าของผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติต่อการเรียนในเรื่องนั้น ๆ จุดประสงค์ที่ผู้สอนจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีดังนี้

1. เพื่อให้ผู้สอนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำให้พิจารณาประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ด้วยการจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าว ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านเนื้อหาวิชาได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งในบางส่วนของกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนอาจจะละเว้นไปในบางส่วนหรือเข้าใจความสามารถของผู้เรียนคลาดเคลื่อน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาวิชาในบางตอนได้ จำเป็นจะต้องจัดให้มีการสอนเสริมในเรื่องนั้น

2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้ความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนรู้เนื้อหาวิชานั้นๆ ซึ่งการประเมินผลจะทำให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองมีความสามารถมากน้อยแค่ไหนเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาและรู้ลำดับความสามารถของตนเองเมื่อเทียบกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะปรับปรุงการเรียน และการทำงานของตนเอง

3. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน ทั้งนี้การจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละครั้ง จะช่วยกระตุ้น หรือเป็นการกำชับให้ผู้เรียนต้องสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ในเรื่องนั้นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนซึ่งเป็นการกระตุ้นที่เกิดจากภายในตัวผู้เรียนและผลคะแนนที่ได้รับจะเป็นการกระตุ้นจากภายนอกให้สนใจการเรียน

¹ ระวีวรรณ ศรีศรีรามกรัน, เทคนิคการสอน, หน้า 189-190.

4. เพื่อให้ผู้สอนสามารถบันทึกความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนได้ รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลไว้สำหรับนำมาใช้ในการพิจารณาหรือตัดสินใจในการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน เป็นรายบุคคลในด้านการศึกษาต่อ หรือนำมาใช้สำหรับการปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง รวมทั้งผู้สอนจะสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการสอนสำหรับการจัดกลุ่มผู้เรียนได้

5. เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้สอนรู้ความสามารถของผู้เรียนในช่วงระยะเวลานั้น ๆ ว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียน ในขอบเขตของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถรับประกาศนียบัตร ใบรับรองการเรียน เพื่อให้ผู้อื่นและผู้ปกครองรู้ถึงผลสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

6. เพื่อให้ทราบถึง ความสามารถและความพร้อมของผู้เรียน สำหรับการศึกษาต่อในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่ผู้เรียนมีความสนใจ และได้ประสบความสำเร็จในการเรียนเบื้องต้นมาแล้ว การเลือกใช้วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จะประเมินผู้เรียนในเรื่องอะไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้สอนในการกำหนดจุดประสงค์ของการประเมินผลและความสามารถของผู้เรียนรวมทั้งความสามารถของผู้สอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้สอนควรจะได้พิจารณาหลีกเลี่ยง และจำกัดข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในระหว่างการประเมินผล เพื่อให้การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุผลตรงตามที่ต้องการ

กระบวนการประเมินผล

การประเมินผล เป็นสิ่งที่ต้องกระทำต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่ครูจะต้องแสวงหาทาง เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดไว้ในระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ¹ ให้มีการประเมินผลเป็นขั้นตอนดังนี้

การประเมินผลก่อนเรียน (Pre – Evaluation)

เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการเรียนการสอน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานและทักษะของผู้เรียนที่มีมาก่อนการเรียนเรื่องใหม่ เรียกได้ว่าเป็นการประเมินเพื่อดูว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมก่อนเรียนอะไรบ้าง มีมากน้อยเพียงใดเพื่อประโยชน์ในการเตรียมการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้และบรรลุจุดประสงค์ใหม่ของการเรียนต่อไป การประเมินผลก่อนเรียนจึงต้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์ใหม่ในการทดสอบแต่ละครั้งด้วย การประเมินก่อนเรียนอาจทำเพื่อ

1. พิจารณาว่าผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนเพียงใด

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการสอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา วิชาพระพุทธศาสนา เล่ม 1-6, (กรุงเทพฯ : 2535,) หน้า 15.

2. พิจารณาว่าในการสอนใหม่ควรเริ่มต้น ณ จุดใด จากความรู้ทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่ทำให้สามารถวางแผนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน
3. เป็นการกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไป
4. พิจารณาได้ถูกต้องว่า ประเด็นใด เนื้อหาใด หรือส่วนใดของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพร้อมจะรับและเรียนรู้ได้
5. ประเมินว่าผู้เรียนคนใดสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ก่อนที่ครูจะทำการสอนซึ่งจะได้จัดให้ผู้เรียนนั้นเรียนตามพื้นฐาน ความสามารถของตน ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย และมีความสนใจในการเรียนยิ่งขึ้น
6. เป็นการวัดพื้นฐานความรู้เบื้องต้นซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ก้าวหน้าพัฒนาขึ้นจากเดิมหรือไม่ จากความรู้พื้นฐานที่วัดไว้ในครั้งแรก

การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation)

เป็นการประเมินผลขณะมีการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบสภาพการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ตามลำดับของจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการปฏิบัติ ซึ่งต้องให้เครื่องมือวัดที่หลากหลายในการวัดแต่ละจุดประสงค์ให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์การเรียนรู้และเมื่อผู้เรียนยังไม่บรรลุจุดประสงค์ใดก็จะซ่อมเสริมได้ทันที การประเมินผลระหว่างเรียนจึงทำเพื่อ

1. ต้องการทราบว่า ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
2. ต้องการทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดประสงค์ถึงขั้นใด
3. เป็นการเร้ากระตุ้นและจงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เอาใจใส่ ตื่นตัว ตั้งใจเรียน จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ต้องทราบว่าผู้เรียนบกพร่องในจุดประสงค์ใด
5. เป็นแนวทางในการปรับปรุงซ่อมเสริมการเรียน ที่บกพร่องของผู้เรียนได้เหมาะสมถูกต้องตรงจุด

6. ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

การประเมินผลหลังการเรียนหรือประเมินรวม (Summative Evaluation)

เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละวิชา หรือแต่ละ โปรแกรมการสอนเพื่อต้องการทราบผลการเรียนการสอนโดยสรุปโดยวัดครอบคลุมทุกจุดประสงค์ที่สำคัญๆ ที่

เป็นจุดประสงค์ปลายทาง เป็นการนำผลไปสู่การตัดสินผลการเรียนเพื่อสรุปรายงานผลการเรียน การสอนแก่ผู้บริหาร ผู้ปกครองได้ทราบต่อไป การประเมินผลหลังเรียนจึงทำเพื่อ

1. ต้องการทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีความสำเร็จในการเรียน หรือไม่
2. ต้องการทราบว่าผู้เรียนมีความสามารถโดยส่วนรวมในวิชาใดมากหรือน้อย
3. เป็นข้อมูลที่จะทำให้ทราบว่า ควรปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนโดยส่วนรวมในเรื่องใด วิชาใด
4. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินผลการเรียนหรือเพื่อเลื่อนชั้น
5. ใช้เป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริม หรือปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนโดยส่วนรวมต่อไป

สรุปได้ว่า ในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนนั้น เมื่อมีการสอนวิชาใดก็ตาม ต้องมีการประเมินผลใน 3 ระยะ คือ ประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างเรียนและการประเมินผลหลังเรียนแต่ส่วนใหญ่การประเมินมักจะมีการประเมินผลหลังการเรียน

ประเภทของการประเมินผล

ปรีชา นิลแก้ว¹ ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ดังนี้

1. การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดจากการนำผลการวัดของผู้เรียนแต่ละคนไปเปรียบเทียบกับ “เกณฑ์” หรือ “มาตรฐาน” (Criteria) ที่กำหนดขึ้นแล้วตัดสินว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถอย่างไร ใช้ได้หรือไม่ได้ ควรผ่านหรือไม่ผ่าน

การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ยึดแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ (Mastery-Learning) ที่ว่า การเรียนรู้ทั้งหลายควรเป็นการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยผู้เรียนทุกคนควรพัฒนาตนเองจนสามารถรอบรู้ในสิ่งที่เรียนรู้ ในสิ่งที่เรียนมาจนมีความสามารถถึงระดับที่ต้องการ โดยใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ว่าบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ว่าบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนการสอนนั้นๆ ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายการประเมินเป็นเกณฑ์

2. การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Orm Referenced Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่นำเอาผลการวัดของผู้เรียนทั้งกลุ่มมาเปรียบเทียบกับ ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่ม และตัดสินในรูปของระดับคะแนนผลการประเมินแบบอิงกลุ่ม จึงขึ้นอยู่กับระดับ

¹ ปรีชา นิลแก้ว, การประเมินผลการเรียน, (คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่, เชียงใหม่ : 2536), หน้า 10.

ความสามารถของผู้เรียน ในกลุ่มเป็นสำคัญว่ากลุ่มนั้นเก่งหรืออ่อน ผลการประเมินแบบอิงกลุ่มจึงไม่สามารถบอกได้ว่า มีความสามารถประสบผลสำเร็จในการเรียนมากน้อยเท่าใดเพียงใด แต่บอกได้ว่าผู้เรียนนั้นมีความสามารถเก่งหรืออ่อนในกลุ่มนั้น

เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริง เป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อประเมินความก้าวหน้า ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน ผู้สอนจะรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ในระหว่างการเรียนของผู้เรียน เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนตั้งแต่การเรียนรวมทั้งชั้น การเรียนในลักษณะกลุ่ม การเรียนในห้องเรียน นอกห้องเรียน ในเวลาเรียน และหลังเวลาเรียนปกติ กิจกรรมบางอย่างจะดำเนินไปในลักษณะปกติวิสัย หรือเปลี่ยนไปจากเดิมตามลักษณะของเนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้น ดังนั้นในการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียน ในระหว่างการเรียนด้วย เพื่อดูความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนประกอบด้วย¹

1. การให้เขียนรายงาน ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นการเรียนในลักษณะกลุ่มหรือรายบุคคล จะต้องวางแผนงาน และดำเนินการเขียนรายงานตามที่ผู้สอนมอบหมาย ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการบรรยาย สรุปเนื้อหาความรู้ที่สำคัญ รายงานการไปทัศนศึกษา ประโยชน์และข้อสังเกตต่าง ๆ การเขียนโครงกลอน รวมทั้งรายงานผลที่ได้จากการทดลองทางวิทยาศาสตร์ กฎหรือระเบียบปฏิบัติต่างๆ การประเมินผลในลักษณะนี้ผู้สอนอาจจะประเมินผลด้วยตนเองหรือให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตนเอง ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน ในกลุ่มหรือร่วมกับผู้สอนก็ได้

2. การให้รายงานด้วยคำพูด ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำรายงานที่เขียนมาสรุปรายงานหน้าชั้นเรียนด้วยปากเปล่าซึ่งจะเป็นการพิจารณาความสามารถของผู้เรียนในด้านการสื่อความหมาย ลักษณะท่าทาง การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่อง การประเมินในลักษณะนี้จะสามารถประเมินผู้เรียนได้ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

3. การใช้แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเรียนรู้ และทัศนคติของผู้เรียน ซึ่งอาจจะนำมาใช้ก่อนการเรียนการสอน ในระหว่างการเรียนการสอน หรือเมื่อการสอนเสร็จสิ้นแล้ว เป็นเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหัวข้อเรื่องนั้น และรายวิชาที่สอน ในแบบทดสอบจะมีคำแนะนำในการทำแบบทดสอบและกำหนดคะแนน ซึ่งผลของ

¹ ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 194-196.

คะแนนควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้นมากน้อยแค่ไหน และพร้อมที่จะเรียนในเรื่องต่อไปหรือไม่

4. การประเมินผลกิจกรรมของผู้เรียน เนื่องจากในจุดประสงค์การเรียนรู้จะระบุพฤติกรรมที่ผู้สอนสามารถสังเกตได้ ดังนั้นการประเมินจะเน้นพฤติกรรมของผู้เรียน และผลของกิจกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนนั้นๆ ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดระดับความสามารถและผลงานที่ผู้เรียนทำตามที่ผู้สอนกำหนดในจุดประสงค์การเรียนรู้ จะเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินผลกิจกรรมของผู้เรียน

5. การให้การบ้าน เป็นการมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม โดยผู้เรียนจะมีอิสระในการใช้เวลาส่วนใดของวันก็ได้ ทำการบ้านนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องคอยติดตามให้ผู้เรียนทำการบ้านให้เสร็จ และส่งงานทุกครั้ง ซึ่งจะทำให้ผู้สอนทราบความสามารถและระดับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถติดตามสอนซ่อมเสริม เอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง การประเมินผลการบ้านของผู้เรียน ผู้สอนอาจประเมินด้วยตนเองหรือให้เพื่อนช่วยกันประเมินผลงานของเพื่อนด้วยกันก็ได้

6. การสังเกต เป็นวิธีประเมินความสามารถของผู้เรียนได้อีกประการหนึ่งแต่มีข้อจำกัดในด้านความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) เนื่องจากมีความลำเอียงของผู้สังเกตในด้านต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การสังเกตการทำงาน การตอบคำถาม ความสนใจของนักเรียนที่ผู้สอนชอบเป็นการส่วนตัว ดังนั้น การให้คะแนนหรือการประเมินผลย่อมแตกต่างจากผู้สอนไม่ชอบ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรพล เข็นเจริญ¹ ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาอาชีพธุรกิจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความพึงพอใจต่อการเรียน ด้านหลักสูตรวิชาอาชีพธุรกิจ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านผู้สอน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากและพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจด้านครูผู้สอนสูงกว่าทุกด้าน

¹ สุรพล เข็นเจริญ, ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาอาชีพธุรกิจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531), หน้า 47.

พัฒนา จันทนา¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียน ในเขตการศึกษา 8 เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ในด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเห็นระดับมาก ว่ามีความเหมาะสมกับความสามารถทางสติปัญญา มีการเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก มีความสอดคล้องกับความรู้พื้นฐานประสบการณ์จริง มีการยกตัวอย่างประกอบเพิ่มความเข้าใจช่วยส่งเสริมให้รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีความเห็นในระดับปานกลางว่า เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียนมีลักษณะที่น่าสนใจทำให้อยากเรียน มีความเข้าใจด้านเนื้อหาบ้าง ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนการใช้ภาษาที่ทำความเข้าใจได้ยากและเนื้อหาจะเน้นความรู้ความจำ

2. ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนมีความเห็นว่า ก่อนการเรียนการสอน เนื้อหาใหม่ควรทดสอบความรู้พื้นฐานก่อน มีความเร้าความสนใจนักเรียนให้แสดงออกมาก และให้ลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ฝึกให้นักเรียน ได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ และมีกิจกรรมกลุ่ม

3. ในด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนมีความเห็นว่าการสอบผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้จะมีการเน้นวัดด้านความรู้ความเข้าใจและความจำเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีความเห็นระดับปานกลางว่าควรใช้ข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัย

มาลี ทักษะกรวงศ์² ได้ศึกษาความคิดเห็นนักเรียนช่างอุตสาหกรรม ที่มีต่อการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในวิทยาลัยเทคนิค พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการประเมินผลการสอนและด้านหลักสูตร

¹ พัฒนา จันทนา, ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา 8 เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2532), บทคัดย่อ.

² มาลี ทักษะกรวงศ์, ความคิดเห็นของนักเรียนช่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการสอนวิทยาลัยอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิค, ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (กรุงเทพฯ : 2541), หน้า 113.

สมนึก ภัททิยธนี¹ ได้ศึกษาความพึงพอใจและปัญหาของนิสิตระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ ด้านระบบการเข้ามาเป็นนิสิต ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนิสิต ด้านสาธารณูปโภค และด้านองค์ประกอบสำคัญ โดยภาพรวมและแยกเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ยกเว้นด้าน สาธารณูปโภค 3 ข้อที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จำนวนจุดที่บริการน้ำดื่ม ระบบเสียงตามสายและจำนวนจุดที่ตั้งโทรศัพท์สาธารณะ

อัญชติ มัดธนู และคณะ² ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 10 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูผู้สอนมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

นริศา ประมวลสุข³ ได้ศึกษาปัญหาการฝึกงานของนักเรียนหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี พบว่านักเรียนมีปัญหาการฝึกงานโดยรวมทุกด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการแบ่งสรรงานและด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

อภิญา เหมระ⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล พบว่า ครูธุรกิจ มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล และรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ครูธุรกิจที่มีวุฒิทางการศึกษาและไม่มีวุฒิทางการศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการเตรียมการและด้านการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

¹ สมนึก ภัททิยธนี, การศึกษาความพึงพอใจและปัญหานิสิตระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (2542), หน้า 60.

² อัญชติ มัดธนู และคณะ, การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน กชน. ระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 10 กรุงเทพฯ, (กรุงเทพฯ : 2543), บทคัดย่อ.

³ นริศา ประมวลสุข, ปัญหาการฝึกงานของนักเรียนหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, สารนิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (กรุงเทพฯ : 2544), หน้า 68.

⁴ อภิญา เหมระ, การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5, สารนิพนธ์ กศ.ม.(ธุรกิจการศึกษา), (กรุงเทพฯ : 2544), บทคัดย่อ.

ตามลำดับ ส่วนด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูธุรกิจ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทุกด้านแตกต่างจากครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูธุรกิจที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพธุรกิจ น้อยกว่า 5 ปี มีการจัดการเรียนการสอนทุกด้านแตกต่างจากครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอน 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี มีการจัดการเรียนการสอนทุกด้านแตกต่างจาก ครูธุรกิจที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูธุรกิจที่มี ประสบการณ์ในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนการสอนทุกด้าน แตกต่างจากครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการเพิ่มพูนความรู้ 1 ครั้ง และตั้งแต่ 2 ครั้ง ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนครูธุรกิจที่เคยเข้ารับการเพิ่มพูนความรู้ 1 ครั้ง และตั้งแต่ 2 ครั้ง ขึ้นไป มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุพัตร ใจฟู¹ ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน ครูมีเหตุผลที่จำเป็นที่สุดในการใช้สื่อการเรียนการสอน สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ สื่อที่ใช้ คือ หนังสือแบบเรียน รองลงมาเป็นสื่อประเภทโสตทัศน สื่อที่ใช้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสื่อการสอนทั่วไปการที่จะเลือกเอาสื่อใดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นตัวกำหนด และจะใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสม กับสภาพของผู้เรียน ลักษณะการใช้สื่อส่วนใหญ่จะใช้เพื่อกระตุ้นช่วยเร้าความสนใจผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนมีเป้าหมายหลักในการวัดผลและประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยวัดทั้งเน้นกระบวนการ และวัดพฤติกรรมพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และเน้นการวัดในส่วนของความรู้ ความคิดมากกว่าด้านอื่น ซึ่งพิจารณาเลือกวิธีและเครื่องมือจากจุดมุ่งหมายของการวัด ส่วนใหญ่จะวัดความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ

¹ สุพัตร ใจฟู, การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงใหม่, ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2545), บทคัดย่อ.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมาย ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยดำเนินการ ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2546

ประชากรทั้งหมด จำนวน 1,042 รูป/คน เป็นบรรพชิต จำนวน 346 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 696 คน

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประชากร มีขั้นตอนดังนี้

1) เปิดตาราง YAMANE ที่จำนวนประชากร 1,000 คน ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 4% ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 รูป/คน

2) ประชากรที่ใช้มี เป็นบรรพชิต และฆราวาส โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional stratified sampling) เป็นสัดส่วนได้ดังนี้ บรรพชิต : ฆราวาส เป็น 34.6 : 66.79

ตารางที่ 1
แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	รายชื่อวิทยาเขต	ประชากร (รูป/คน)			กลุ่มตัวอย่าง (รูป/คน)			ร้อยละ
		บรรพชิต	ฆราวาส	รวม	บรรพชิต	ฆราวาส	รวม	
1	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	78	4	82	28	2	30	7.79
2	วิทยาเขตหนองคาย	28	53	81	10	20	30	7.79
3	วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	5	78	83	2	29	31	8.06
4	วิทยาเขตเชียงใหม่	24	50	74	9	18	27	7.02
5	วิทยาเขตขอนแก่น	35	47	82	13	17	30	7.79
6	วิทยาเขตนครราชสีมา	54	33	87	20	12	32	8.31
7	วิทยาเขตอุบลราชธานี	46	120	166	17	44	61	15.84
8	วิทยาเขตแพร่	17	51	68	6	19	25	6.49
9	วิทยาเขตสุรินทร์	26	92	118	10	34	44	11.43
10	วิทยาเขตพะเยา	33	168	201	13	62	75	19.48
	รวม	346	696	1,042	128	257	385	100

จากตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนประชากรทั้งหมด 1,042 รูป/คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 385 รูป/คน ประชากรที่เป็นบรรพชิต 346 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 128 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 696 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 257 คน จำแนกตามส่วนกลางและวิทยาเขตดังนี้

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีประชากรที่เป็นบรรพชิต 78 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 28 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 30 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 วิทยาเขตหนองคาย มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 28 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 10 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 53 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 30 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 5 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 78 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 29 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 31 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 8.06 วิทยาเขตเชียงใหม่ มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 24 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 9 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 50 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 18 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 27 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 7.02 วิทยาเขตขอนแก่น มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 35 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 13 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 47 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 17 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 30 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 วิทยาเขตนครราชสีมา มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 54 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 20 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 33 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 12 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 32 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 วิทยาเขตอุบลราชธานี มีประชากร

ที่เป็นบรรพชิต 46 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 17 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 120 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 44 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 61 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 15.84 วิทยาเขตแพร่ มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 17 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 6 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 51 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 19 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 25 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 6.49 วิทยาเขตสุรินทร์ มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 26 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 10 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 92 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 34 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 44 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 11.43 วิทยาเขตพะเยา มีประชากรที่เป็นบรรพชิต 33 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง 13 รูป ประชากรที่เป็นฆราวาส 168 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 62 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 75 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 19.48

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ใช้แบบสอบถามในการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ระดับความคิดเห็น

5	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจมาก
3	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อย
1	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทั่วไป

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 ศึกษาเอกสารตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

3.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ หรือนิยามศัพท์ของการวิจัยกับรายการข้อคำถาม (Item - Objective Congruence Index : IOC) ซึ่งในการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณานี้จะตัดสินใน 3 กรณี คือ มีความเห็นด้วย ไม่แน่ใจ และ ไม่เห็นด้วย ต่อรายการข้อคำถามนั้น ๆ โดยการกำหนดค่าคะแนนดังนี้

+ 1	แทน	มีความเห็นว่ามี ความสอดคล้องสัมพันธ์
0	แทน	ไม่แน่ใจว่ามี ความสอดคล้องสัมพันธ์
- 1	แทน	มีความเห็นว่ามี ไม่สอดคล้องสัมพันธ์

หลังจากนั้น ใช้วิธีการคำนวณหาค่า IOC โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = คำนวณความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ¹

คำนวณค่าเฉลี่ย จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยคัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่า IOC \geq .50 ไว้ใช้ต่อไป ส่วนแบบสอบถามที่มีค่า IOC \leq .50 ต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือตัดทิ้งไป

จากข้อคำถาม 45 ข้อ ที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มจร.วิทยาเขตแพร่ , รศ.สมคิด ศรีสิงห์ มหาวิทยาลัยนเรศวร , นายสาทร

¹ สุวิมล ติรกานนท์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางการปฏิบัติ, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 29.

แก่นมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยม้าวิทยาคม¹, นางอรพิน เสียงหวาน ศึกษานิเทศก์ 9 สำนักงานเขตการศึกษาแพร่ที่ 1 และนางวราภรณ์ ก๊กก้อง อาจารย์ 3 ระดับ 7 โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์หรือนิยามศัพท์ของการวิจัย กับรายการข้อคำถามมาคำนวณหาค่า IOC พบว่าได้ค่า 1 จำนวน 41 ข้อ , ได้ค่า .80 จำนวน 2 ข้อ และคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนข้อที่มีได้ค่า IOC เท่ากับ .40 จำนวน 2 ข้อ คณะผู้วิจัยได้ตัดทิ้ง คงเหลือข้อคำถาม จำนวน 43 ข้อที่ใช้ในการเก็บข้อมูลซึ่งข้อที่ตัดทิ้งไปไม่ทำให้ความเที่ยงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไป

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยง และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach)²

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum \sigma_i^2}{\sigma_x^2} \right]$$

- เมื่อ α คือ ความเที่ยงของแบบสอบถาม
 k คือ จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 σ_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
 σ_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ตอบทั้งหมด

ได้สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.87

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ทำหนังสือจากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ถึง คณบดีคณะครุศาสตร์ส่วนกลาง และรองอธิการบดีวิทยาเขตต่าง ๆ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์

3.4.3 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 385 ฉบับ ครอบคลุมจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

² อ่างแก้ว, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางการปฏิบัติ, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 136.

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้ว มาสำรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แต่จะนับว่ามีความสมบูรณ์หรือไม่

3.5.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบที

3.5.3 นำผลการวิเคราะห์ที่ได้ ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของลิเคอร์ท (Likert) แปลความหมายตามค่าเฉลี่ยเพื่อหาระดับความพึงพอใจ ดังนี้¹

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.50 – 5.00	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
3.50 – 4.49	ระดับความพึงพอใจมาก
2.50 – 3.49	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.50 – 2.49	ระดับความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.49	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน ร้อยละ
	f	แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	จำนวนความถี่ทั้งหมด

¹ สมบูรณ์ สุริยวงศ์, และคณะ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทวิสิทธิ์พัฒนา จำกัด (2542). หน้า 232.

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการ
วิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x})

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

\bar{x} หมายถึง ค่าเฉลี่ยของประชากร

$\sum x$ หมายถึง ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนประชากร

2. วิเคราะห์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)¹

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum x - \bar{x}^2}{N}}$$

S.D หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N หมายถึง จำนวนประชากร

\bar{x} หมายถึง ค่าเฉลี่ย

x หมายถึง คะแนนแต่ละตัว

3. เปรียบเทียบค่า t หรือ z ในที่นี้จะใช้สูตร ค่า t²

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2 + s_2^2}{n_1 + n_2}}}$$

x_1 หมายถึง ค่าเฉลี่ยกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

x_2 หมายถึง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

s_1^2 หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

s_2^2 หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

n_1 หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 1

n_2 หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 2

¹ บุญชุม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543), หน้า 101 , 103.

² สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และคณะ, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา. (กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ, 2541), หน้า 205.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลดังนี้

\bar{x}	หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Means)
S.D.	หมายถึง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)
t	หมายถึง ค่าที่ได้จากการคำนวณ
*	หมายถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
มากที่สุด	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษา ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
บรรพชิต	128	33.25
ฆราวาส	257	66.75
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ของนิสิตที่เป็น บรรพชิต จำนวน 128 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.25 และนิสิตฆราวาส มีจำนวน 257 รูป คิดเป็น ร้อยละ 66.75

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(ตารางที่ 3-5)

ตารางที่ 3

ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน	3.73	.77	มาก
2	มีการเสริมแรงแก่นิสิตสม่ำเสมอ	3.52	.86	มาก
3	ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต	3.88	.84	มาก
4	ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่	3.57	.86	มาก
5	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความสนใจของ นิสิตตามสภาพแวดล้อม	3.62	.88	มาก
6	นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.79	.77	มาก
7	ให้คำแนะนำ ในการเรียนการสอน แก่นิสิตตามความจำเป็น	3.82	.82	มาก
8	เริ่มต้นการสอนในชั้นเรียนได้อย่างน่าสนใจ	3.53	.85	มาก
9	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก	3.71	.84	มาก
10	อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.63	.77	มาก
11	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.85	.78	มาก
12	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.59	.88	มาก
13	เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง	3.72	.88	มาก
14	มีการจัดแผนการสอนอย่างชัดเจน	3.74	.91	มาก
15	ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน	3.79	.91	มาก
16	จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.48	.85	ปานกลาง
17	มอบหมายงานมีลักษณะหลากหลายและเหมาะสม	3.67	.83	มาก
18	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	3.77	.73	มาก
19	จัดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมได้อย่างพอเพียงและ เหมาะสม	3.62	.80	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
20	ให้โอกาสนิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.01	.74	มาก
21	ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ	3.90	.79	มาก
22	ด้านสื่อการเรียนการสอน จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้	3.66	.91	มาก
23	ใช้สื่อตามลำดับก่อน หลัง อย่างคล่องแคล่ว	3.53	.90	มาก
24	ใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา	3.69	.79	มาก
25	ใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม	3.52	.89	มาก
26	ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน	3.64	.80	มาก
27	สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน	3.40	.95	ปานกลาง
28	สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ เนื้อหารายวิชา	3.38	.84	ปานกลาง
29	สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอนและ ประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับ	3.66	.84	มาก
30	สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน	3.55	.90	มาก
31	สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต	3.50	.94	มาก
32	เปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่ออย่างทั่วถึง	3.65	.94	มาก
33	มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น	3.30	1.00	ปานกลาง
34	ทัศนศึกษาออกสถานที่เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.93	1.28	ปานกลาง
35	ด้านการวัดผลและประเมินผล วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.65	.83	มาก
36	สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิตทุกสถานการณ์	3.50	.87	มาก
37	ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาจริง	3.46	.84	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
38	ประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิต ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน	3.49	.90	ปานกลาง
39	ประเมินผล ได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด	3.74	.76	มาก
40	ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินผล กิจกรรมการเรียนการสอน	3.46	.89	ปานกลาง
41	มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย	3.46	.89	ปานกลาง
42	ประเมินตนเองจากเพิ่มสะสมงานและ การปฏิบัติจริงของนิสิต	3.53	.95	มาก
43	ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้	3.65	.88	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านเทคนิคและวิธีการสอน	3.71	.83	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านสื่อการเรียนการสอน	3.49	.92	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ยด้านการวัดผลและประเมินผล	3.55	.87	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	3.58	.87	มาก

จากตารางที่ 3 ผลความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของนิสิตที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = .87) ส่วนรายด้าน ด้านเทคนิคและวิธีการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.71$, 3.55 , S.D. = .83 , .87) ตามลำดับ ยกเว้น ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = .92) ถ้าพิจารณารายข้อของแต่ละด้านพบว่า

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่จัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.48$, S.D.=.85)

ด้านสื่อการเรียนการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน, สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา รายวิชา, มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น ทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.40, 3.38, 3.30, 2.93$, S.D. = .95, .84, 1.00, 1.28) ตามลำดับ

ด้านการวัดผลและประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่ประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิตทั้ง ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ประเมินจาก พฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาจริง ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมการเรียน การสอน, มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.49, 3.46, 3.46, 3.46$, S.D. = .90, .84, .89, .89) ตามลำดับ

ตารางที่ 4

ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นบรรพชิต

ที่	รายการ	บรรพชิต		ระดับความ พึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน			
1	จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน	3.68	.84	มาก
2	มีการเสริมแรงแก่นิสิตสม่ำเสมอ	3.52	.85	มาก
3	ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต	3.87	.94	มาก
4	ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่	3.42	.90	ปานกลาง
5	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความสนใจ ของนิสิตตามสภาพแวดล้อม	3.57	.95	มาก
6	นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.87	.85	มาก
7	ให้คำแนะนำ ในการเรียนการสอน แก่นิสิตตามความจำเป็น	3.73	.89	มาก
8	เริ่มต้นการสอนในชั้นเรียน ได้อย่างน่าสนใจ	3.54	.94	มาก
9	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก	3.73	.83	มาก
10	อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.63	.78	มาก
11	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.78	.73	มาก
12	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.43	.95	ปานกลาง
13	เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง	3.65	.91	มาก
14	มีการจัดแผนการสอนอย่างชัดเจน	3.66	.98	มาก
15	ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน	3.64	1.02	มาก
16	จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.45	.89	ปานกลาง
17	มอบหมายงานมีลักษณะหลากหลายและเหมาะสม	3.66	.90	มาก
18	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	3.69	.81	มาก
19	จัดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมได้อย่างพอเพียง และเหมาะสม	3.51	.80	มาก
20	ให้โอกาสนิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	3.95	.79	มาก
21	ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ	3.72	.87	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่	รายการ	บรรพชิต		ระดับความพึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
	ด้านสื่อการเรียนการสอน			มาก
22	จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้	3.65	.93	มาก
23	ใช้สื่อตามลำดับก่อน หลัง อย่างคล่องแคล่ว	3.52	.94	มาก
24	ใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา	3.65	.87	มาก
25	ใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม	3.46	.89	ปานกลาง
26	ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน	3.51	.90	มาก
27	สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน	3.41	.97	ปานกลาง
28	สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ เนื้อหารายวิชา	3.57	.87	มาก
29	สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอนและ ประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับ	3.58	.93	มาก
30	สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน	3.44	.92	ปานกลาง
31	สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต	3.46	.95	ปานกลาง
32	เปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่ออย่างทั่วถึง	3.58	1.06	มาก
33	มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาท สมมติ แสดงละคร เป็นต้น	3.25	1.06	ปานกลาง
34	ทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.92	1.26	ปานกลาง
	ด้านการวัดผลและประเมินผล			
35	วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	3.55	.85	มาก
36	สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิตทุกสถานการณ์	3.37	.90	ปานกลาง
37	ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาจริง	3.34	.98	ปานกลาง
38	ประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิต ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน	3.47	.94	ปานกลาง
39	ประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และ ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด	3.61	.76	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่	รายการ	บรรพชิต		ระดับความพึงพอใจ
		\bar{x}	S.D.	
40	ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินผล กิจกรรมการเรียนการสอน	3.33	.92	ปานกลาง
41	มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย	3.32	.92	ปานกลาง
42	ประเมินตนเองจากเพิ่มสะสมงานและ การปฏิบัติจริงของนิสิต	3.42	.96	ปานกลาง
43	ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้	3.54	.94	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านเทคนิคและวิธีการสอน	3.65	.88	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านสื่อการเรียนการสอน	3.46	.96	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ยด้านการวัดผลและประเมินผล	3.44	.91	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	3.52	.92	มาก

จากตารางที่ 4 ผลความพึงพอใจของนิสิต ต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของนิสิตที่เป็นบรรพชิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = .92) ส่วนรายด้าน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่าอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = .88) ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.46, 3.44$, S.D. = .96, .91) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายข้อของแต่ละด้าน พบว่า

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่ อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.45, 3.43, 3.42$, S.D. = .89, .91, .90) ตามลำดับ

ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม สื่อกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ แสดงละคร เป็นต้น และทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อเรียนรู้จาก

ประสบการณ์จริง อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{x} = 3.46, 3.46, 3.44, 3.41 , 3.25 , 2.92 , S.D. = .89 , .95 , .92 , .97 , 1.06 และ 1.26) ตามลำดับ

ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับความพึงพอใจ ปานกลาง เกือบทุกข้อ ยกเว้น ประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด วัดผลและประเมินนิสิตควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{x} = 3.61, 3.55, 3.54, S.D. = .76, .85 และ .94) ตามลำดับ

ตารางที่ 5

ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยของนิสิตที่เป็นฆราวาส

ที่	รายการ	ฆราวาส		ระดับความ พึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน			
1	จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน	3.76	.73	มาก
2	มีการเสริมแรงแก่นิสิตสม่ำเสมอ	3.52	.87	มาก
3	ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต	3.89	.79	มาก
4	ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่	3.65	.83	มาก
5	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความสนใจของนิสิตตามสภาพแวดล้อม	3.64	.84	มาก
6	นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.01	.72	มาก
7	ให้คำแนะนำในการเรียนการสอนแก่นิสิตตามความจำเป็น	3.86	.77	มาก
8	เริ่มต้นการสอนในชั้นเรียนได้อย่างน่าสนใจ	3.53	.81	มาก
9	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก	3.70	.84	มาก
10	อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.63	.77	มาก
11	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.88	.80	มาก
12	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.66	.84	มาก
13	เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง	3.75	.86	มาก
14	มีการจัดแผนการสอนอย่างชัดเจน	3.78	.87	มาก
15	ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน	3.86	.84	มาก
16	จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.49	.89	ปานกลาง
17	มอบหมายงานมีลักษณะหลากหลายและเหมาะสม	3.67	.79	มาก
18	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	3.80	.68	มาก
19	จัดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม	3.68	.79	มาก
20	ให้โอกาสนิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.03	.72	มาก
21	ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ	3.98	.73	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	รายการ	บรรทัด		ระดับความพึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
	ด้านสื่อการเรียนการสอน			
22	จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้	3.67	.90	มาก
23	ใช้สื่อตามลำดับก่อน หลัง อย่างคล่องแคล่ว	3.53	.88	มาก
24	ใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา	3.70	.74	มาก
25	ใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม	3.54	.89	มาก
26	ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน	3.71	.74	มาก
27	สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน	3.40	.94	ปานกลาง
28	สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ เนื้อหารายวิชา	3.28	.80	ปานกลาง
29	สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอนและประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับ	3.71	.80	มาก
30	สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน	3.60	.89	มาก
31	สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต	3.52	.93	มาก
32	เปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่ออย่างทั่วถึง	3.68	.87	มาก
33	มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น	3.33	.96	ปานกลาง
34	ทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.94	1.28	ปานกลาง
	ด้านการวัดผลและประเมินผล			
35	วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.70	.81	มาก
36	สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิตทุกสถานการณ์	3.56	.84	มาก
37	ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาจริง	3.52	.80	มาก
38	ประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิต ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน	3.50	.88	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	รายการ	ผลรวม		ระดับความพึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
39	ประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด	3.80	.74	มาก
40	ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอน	3.52	.87	มาก
41	มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย	3.53	.86	มาก
42	ประเมินตนเองจากเพิ่มประสบการณ์และการปฏิบัติจริงของนิสิต	3.58	.94	มาก
43	ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้	3.70	.84	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านเทคนิคและวิธีการสอน	3.75	.80	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านสื่อการเรียนการสอน	3.51	.89	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านการวัดผลและประเมินผล	3.60	.84	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	3.62	.84	มาก

จากตารางที่ 5 ผลความพึงพอใจของนิสิต ต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของนิสิตที่เป็นผลรวม พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.62$, S.D. = .84) ส่วนรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับความพึงพอใจมากทุกด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.75$, .3.60, 3.51, S.D. = .80, .84 และ .89) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายข้อของแต่ละด้าน พบว่า

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = .89)

ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ยกเว้น สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมุติแสดงละคร เป็นต้น สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.40$, .3.33, 3.28, 2.94 S.D. = .94, .96, .80 และ 1.28) ตามลำดับ

ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับความพึงพอใจมากทุกข้อ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตารางที่ 6

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของนิสิตที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส

ที่	รายการ	บรรพชิต		ฆราวาส		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน	3.68	.84	3.76	.73	-.908
2	มีการเสริมแรงแก่นิสิตสม่ำเสมอ	3.52	.85	3.52	.87	.222
3	ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต	3.87	.94	3.89	.79	-.247
4	ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่	3.42	.90	3.65	.83	2.361*
5	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ ความสนใจของนิสิตตามสภาพแวดล้อม	3.57	.95	3.64	.84	-.756
6	นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.87	.85	4.01	.72	-1.690
7	ให้คำแนะนำ ในการเรียนการสอน แก่นิสิต ตามความจำเป็น	3.73	.89	3.86	.77	-1.359
8	เริ่มต้นการสอนในชั้นเรียนได้อย่างน่าสนใจ	3.54	.94	3.53	.81	.107
9	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก	3.73	.83	3.70	.84	.288
10	อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.63	.78	3.63	.77	.029
11	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.78	.73	3.88	.80	-1.203
12	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.43	.95	3.66	.84	-2.484*
13	เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง	3.65	.91	3.75	.86	-1.060
14	มีการจัดแผนการสอนอย่างชัดเจน	3.66	.98	3.78	.87	-1.226
15	ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน	3.64	1.02	3.86	.84	-2.145*
16	จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.45	.89	3.49	.89	-.444
17	มอบหมายงานมีลักษณะหลากหลายและ เหมาะสม	3.66	.90	3.67	.79	-.189

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ที่	รายการ	บรรพชิต		ภรวาส		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
18	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	3.69	.81	3.80	.68	-1.227
19	จัดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม	3.51	.80	3.68	.79	-1.967
20	ให้โอกาสนิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	3.95	.79	4.03	.72	-.984
21	ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ	3.72	.87	3.98	.73	-2.977*
ด้านสื่อการเรียนการสอน						
22	จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้	3.65	.93	3.67	.90	-.251
23	ใช้สื่อตามลำดับก่อน หลัง อย่างคล่องแคล่ว	3.52	.94	3.53	.88	-.097
24	ใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา	3.65	.87	3.70	.74	-.621
25	ใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม	3.46	.89	3.54	.89	-.870
26	ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน	3.51	.90	3.71	.74	-2.087*
27	สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน	3.41	.97	3.40	.94	.091
28	สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา	3.57	.87	3.28	.80	3.107*
29	สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอนและประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับ	3.58	.93	3.71	.80	-1.356
30	สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน	3.44	.92	3.60	.89	-1.564
31	สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต	3.46	.95	3.52	.93	-.595
32	เปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่ออย่างทั่วถึง	3.58	1.06	3.68	.87	-.877

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ที่	รายการ	บรรพชิต		ภรวาส		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
33	มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น	3.25	1.06	3.33	.96	-.689
34	ทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.92	1.26	2.94	1.28	-.115
35	ด้านการวัดผลและประเมินผล วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.55	.85	3.70	.81	-1.652
36	สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิตทุกสถานการณ์	3.37	.90	3.56	.84	-2.027*
37	ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาจริง	3.34	.98	3.52	.80	-1.730
38	ประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิต ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน	3.47	.94	3.50	.88	-.300
39	ประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด	3.61	.76	3.80	.74	-2.318*
40	ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอน	3.33	.92	3.52	.87	-1.969
41	มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย	3.32	.92	3.53	.86	-2.106*
42	ประเมินตนเองจากเพิ่มประสบการณ์และ การปฏิบัติจริงของนิสิต	3.42	.96	3.58	.94	-1.608
43	ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้	3.54	.94	3.70	.84	-1.745
	รวมเฉลี่ยด้านเทคนิคและวิธีการสอน	3.65	.88	3.75	.80	-0.756
	รวมเฉลี่ยด้านสื่อการเรียนการสอน	3.46	.96	3.51	.89	-0.493
	รวมเฉลี่ยด้านการวัดผลและประเมินผล	3.44	.91	3.60	.84	-1.666
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	3.52	.92	3.62	.84	-1.033

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบนิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของที่เป็น บรรพชิตและฆราวาส ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยนิสิตที่เป็น ฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของนิสิต มีความแตกต่างกันระดับนัยสำคัญ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของนิสิต มีความแตกต่างกันระดับนัยสำคัญ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของนิสิตมีความแตกต่างกันระดับนัยสำคัญ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบรรพชิต

อาจารย์ที่มาบรรยายควรจะมีวิทยุอาจารย์จากสถาบันอื่น ๆ มาบรรยายบ้าง ควรจะ บรรยาย 1 ท่านต่อรายวิชา อาจารย์ที่บรรยายควรจะมีความรู้ ความสามารถและวุฒิตรงตาม รายวิชาที่สอน บรรยายให้ครบตามเนื้อหา ไม่ควรจะมีการทำรายงานมากเกินไป เนื้อหาบางวิชา มีความคล้ายคลึงกัน อาจารย์ที่เป็นบรรพชิตควรสอนให้เข้มข้นมากกว่าที่สอนอยู่ในปัจจุบัน การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะให้ให้นิสิตมีส่วนร่วม พาไปศึกษานอกสถานที่บ้าง ควรเน้นให้ ผู้เรียนเข้าใจวิชาชีพครูให้มากกว่านี้ และอาจารย์บางท่านมีทัศนคติในทางลบเกี่ยวกับภาพพจน์ของ พระสงฆ์ ส่วนการวัดผลและประเมินผลการสอนควรมีความหลากหลายไม่ควรเน้นอัตรานัยเกินไป

ผู้บริหารควรมาส่งดูแล และให้กำลังใจนิสิตด้วย และควรมีการปรับปรุงการ ปฏิบัติงานของบุคลากรที่สนับสนุนและให้บริการ โครงการฯ ด้วย การเปิด-ปิด ห้องสมุดให้ตรง เวลาตามที่กำหนด เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นิสิตอย่างพอเพียง

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นฆราวาส

ควรจัดเวลาเรียนให้เหมาะสม ไม่ควรเรียนเข้าเกินไป การจัดอาจารย์บรรยายให้ เหมาะสมกับรายวิชาที่บรรยาย ควรมีเอกสารประกอบการสอนให้นิสิต ควรมีการเตรียม การสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอนควรมีความหลากหลาย ควรมีการทัศนศึกษา นอกสถานที่ ควรมีการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสม ให้นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย ควรมี สื่อการเรียนการสอนให้ชัดเจน อาจารย์ไม่ควรย่อเข้าสอนและไม่ตรงเวลา การจัดห้องเรียนควรมีการ ปรับปรุง การสอบวัดผลปลายภาคคณะกรรมการควบคุมห้องสอบควรมีการควบคุมที่เข้มงวด

การแต่งกายของนิสิตควรมีระเบียบการแต่งการให้สุภาพในการมาเรียน ควรมีการแยกเรียนระหว่างบรรพชิตและฆราวาส เจ้าหน้าที่การเงินของโครงการฯ ควรมีการปรับปรุงกิจกรรมรยาที่เหมาะสม และควรมีการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนิสิตบรรพชิตกับฆราวาส ต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2546 เป็นบรรพชิต จำนวน 346 รูป ฆราวาส จำนวน 696 คน รวมประชากร 1,042 รูป/คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มโดยการเปิดตาราง YAMANE ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบรรพชิต จำนวน 128 คน ฆราวาส 257 รูป รวมกลุ่มตัวอย่าง 385 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การจากวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลสรุปดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพเป็นบรรพชิต จำนวน 128 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า

ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของบรรพชิตและฆราวาส โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และแยกออกเป็นด้าน 3 ด้าน คือ

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน โดยภาพรวมนิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อจะอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่จัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมนิสิตมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น และ ทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมนิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่มีการประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิตทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาจริง ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินผล กิจกรรมการเรียนการสอน มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบ นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของนิสิตมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของนิสิต มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของนิสิตมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญ .05 โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 จากสรุปผลการวิจัย ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน โดยภาพรวมนิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยให้โอกาสนิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต ใช้ภาษาได้ถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย ให้คำแนะนำในการเรียนการสอนแก่นิสิตตามความจำเป็น นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน มีการจัดแผนการสอนอย่างชัดเจน เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน จัดช่วงเวลาหรือการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับความสนใจของนิสิตตามสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล เย็นเจริญ ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาชีพครูของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า มีความพึงพอใจต่อด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านผู้สอน อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก¹ และสมนึก กัททิษณี ได้ศึกษาความพึงพอใจและปัญหาของนิสิตระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจด้านการเรียนการสอนในระดับมาก²

ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอนและประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับเปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่ออย่างทั่วถึง ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน ใช้สื่อลำดับก่อนหลังอย่างคล่องแคล่ว และสื่อการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล วัชรราชัย ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่เน้น

¹ สุรพล เย็นเจริญ, ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาชีพครูของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531), หน้า 47.

² สมนึก กัททิษณี, การศึกษาความพึงพอใจและปัญหานิสิตระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (2542), หน้า 60.

ทักษะกระบวนการในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนของครูมีเหตุผลที่จำเป็นที่สุดในการใช้สื่อการเรียนการสอนสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ สื่อที่ใช้คือหนังสือแบบเรียน รองลงมา เป็นสื่อประเภทโสตทัศนศึกษา¹

ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวม นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ ประเมินตนเองจากเพิ่มประสบการณ์และการปฏิบัติจริงของนิสิต วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิตทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี มัชรูณ และคณะ ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลว่า สภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง² และระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จะประเมินเรื่องอะไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้สอน ในการกำหนดจุดประสงค์ของการประเมินผลและความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งความสามารถของผู้สอนในการประเมินผลการเรียนรู้ว่ามีประสิทธิภาพ และผู้สอนควรหลีกเลี่ยงข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการประเมินผล³

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบ นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล มีความพึงพอใจแตกต่างกัน โดยนิสิตที่เป็นฆราวาสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่เป็นบรรพชิต

¹ สุวิมล วัชรากัย, เลือกสื่อ...เพื่อใช้สื่อ, คุรุศาสตร์, 16(3), (2531), บทคัดย่อ.

² อัญชลี มัชรูณ และคณะ, การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน กชน. ระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 10 กรุงเทพฯ, คณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, (2543), บทคัดย่อ.

³ ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, เทคนิคการสอน, หน้า 189 – 190.

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ครั้งนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้ บุคลากรทุกสาขาวิชาที่ไม่ได้เรียนวิชาการศึกษาให้มีความรู้พื้นฐานทางการศึกษาวิชาชีพครูให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอน ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศึกษ ความเป็นครู จรรยาบรรณครู โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมและเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งข้าราชการครู ของคณะกรรมการข้าราชการครู (กค.)

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

ควรจะทำการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฯ ระยะเวลาที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ด้านการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์เข้ากับศาสตร์ต่าง ๆ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีความเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้างไกลสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และพัฒนาวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริม ให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้ สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการสอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา วิชาพระพุทธศาสนา เล่ม 1-6. กรุงเทพฯ : 2535.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เกษม สูดหอม และคณะ. ระเบียบวิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน เรื่อง สื่อการสอน เล่ม 1, 2, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2539.

ทิสนา เขมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์, 2550 .

บุญชุม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 9 (2545–2549). กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546.

ปรีชา นิลแก้ว. การประเมินผลการเรียน. คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่, เชียงใหม่ : 2536.

พระราชวรมุณี. ธรรมนุญชีวิต. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2527.

ระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. เทคนิคการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, มปท., มปป.

สุรศักดิ์ อมรัตน์ศักดิ์ และคณะ. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2541.

สุวิมล ศิริกานนท์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2540.

สุคนธ์ ภูริเวทย์. การออกแบบการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.

๒. รายงานการวิจัย / วิทยานิพนธ์

- ณรงค์ ไวหารเสาวภาคย์. การศึกษาสภาพการดำเนินโครงการหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา. 2544.
- ทิสนา แจมมณี. ปัญหาการฝึกงานของนักเรียนหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : 2544.
- ปัญญา ภูมรพล. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของไปรษณีย์. มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- สมบูรณ์ พรรณนาภพ, และชัยโรจน์ ชัยอินคำ. ความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของ นักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอชายแดนของจังหวัด สระแก้ว. กรุงเทพฯ : ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.
- พัฒนา จันทนา. ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา 8 เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532.
- มาลี ทักษะกรวงศ์. ความคิดเห็นของนักเรียนช่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการสอนวิทยาลัยอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิค. ปรินูญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ : 2541.
- เรืองวิทย์ นนทะภา และคณะ. เอกสารการสอนวิชาสื่อและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตร บัณฑิตทางการสอน. กรุงเทพมหานคร : สสวท., 2540.
- วันทยา วงศ์ศิลปะภิรมย์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลมาจากความพึงพอใจในการได้ เลือบทบทเรียน. ปรินูญานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2533.
- อัญชลี พวงสมบัติ. การศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน คณะวิชาคหกรรมในวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ. ปรินูญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.
- สมนึก ภัททิยธนี. การศึกษาความพึงพอใจและปัญหานิสิตระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ. ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทวิสิทธิ์พัฒนา จำกัด, 2542.

สุพัฒน์ ศรีสัมฤทธิ์. ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงครามที่มีต่อการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2545.

สุพัตร์ ใจฟู. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สุรเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

สุรพล เข็นเจริญ. ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาชีพธุรกิจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531.

อภิญา เหมระ. การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ธุรกิจการศึกษา), กรุงเทพฯ : 2544, บทคัดย่อ.

อัญชลี มัดธนู และคณะ. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน กชน. ระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 10 กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : 2543.

๓. เอกสารอัดสำเนา

สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542, และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มปป. (อัดสำเนา).

สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539. (อัดสำเนา)

สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 7 (2535-2539), สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, มปป. (อัดสำเนา)

๔. บทความต่างๆ

สุวิมล วัชรากย์. เลือกล้อ...เพื่อใช้ล้อ. ครูศาสตร์, 16 (3):90:96, มกราคม-มีนาคม 2531.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถาม

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

เรื่อง ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ข้อคำถามของแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และโครงสร้างของงานวิจัย เพื่อทราบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการนำข้อมูลมาพัฒนาการเรียนการสอน จึงขอความกรุณาท่านวิเคราะห์แบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำผลที่ได้มาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของท่านต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตามที่กำหนดให้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

บรรพชิต

ฆราวาส

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง : 1) แบบสอบถามมี 49 ข้อ

2) โปรดทำเครื่องหมาย ในช่องขวามือตามความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์คะแนน

ดังนี้

+1 สำหรับข้อคำถามที่เห็นด้วยว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

-1 สำหรับข้อคำถามที่ไม่เห็นด้วยว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1 เห็นด้วย	0 ไม่แน่ใจ	-1 ไม่เห็นด้วย	
1	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน				
2	มีการให้กำลังใจนิสิต				
3	ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต				
4	ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่				
5	จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของนิสิตตามสภาพแวดล้อม				

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1 เห็นด้วย	0 ไม่แน่ใจ	-1 ไม่เห็นด้วย	
6	นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน				
7	ให้คำแนะนำ ในการเรียนการสอน แก่นิสิตตามความจำเป็น				
8	เริ่มต้นการสอนในชั้นเรียนได้อย่างน่าสนใจ				
9	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก				
10	สร้างความตระหนักเห็นความสำคัญของการเรียนรู้				
11	อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน				
12	ใช้ภาษาชัดเจนและเข้าใจง่าย				
13	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน				
14	เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง				
15	สนใจนิสิตในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง				
16	มีการจัดแผนการสอน				
17	ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน				
18	เริ่มต้นการสอนต่อเนื่องและสอดคล้องตลอดชั่วโมง				
19	จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล				
20	มอบหมายงานมีลักษณะหลากหลายและเหมาะสม				
21	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา				
22	จัดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม				
23	ให้โอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง				
24	เน้นให้นิสิตนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน				

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1 เห็นด้วย	0 ไม่แน่ใจ	-1 ไม่เห็นด้วย	
25	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก				
26	ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและ แก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ				
27	ด้านสื่อการเรียนการสอน จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ จำเป็นต่อการเรียนรู้				
28	ใช้สื่อตามลำดับก่อน หลัง อย่างคล่องแคล่ว				
29	ใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา				
30	มีการใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม				
31	ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียน การสอน				
32	มีสื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของ ผู้เรียนและผู้สอน				
33	สื่อที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา				
34	สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอน และประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับ				
35	สื่อมีขนาดเหมาะสมชัดเจน				
36	สื่อที่ใช้ในการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต				
37	เปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการ ใช้สื่ออย่างทั่วถึง เช่น การทดลอง การอภิปราย เป็นต้น				
38	มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การ แสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น				
39	พาทัศนศึกษาออกสถานที่เพื่อเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง				

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1 เห็นด้วย	0 ไม่แน่ใจ	-1 ไม่เห็นด้วย	
40	ด้านการวัดผลและประเมินผล วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
41	สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิต ทุกสถานการณ์				
42	ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดง ออกมาจริง				
43	ประเมินผลการเรียนรู้ของนิสิต ทั้งก่อน เรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน				
44	ประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์การ เรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด				
45	กำหนดเกณฑ์การประเมินโดยให้นิสิต เข้ามามีส่วนร่วม				
46	มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย				
47	เน้นการประเมินตนเองจากแฟ้มสะสมงาน และการปฏิบัติจริงของนิสิต				
48	เน้นประเมินความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้				
49	ครูผู้สอนและนิสิตมีส่วนร่วมในการวัดผล และประเมินผล				

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นการนำข้อมูลมาพัฒนาการเรียนการสอน จึงขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งไม่มีผลต่อการเรียนของท่านแต่อย่างใด แต่จะนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตามที่กำหนดให้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

บรรพชิต

ข้าราชการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง 2.1 แบบสอบถามมี 43 ข้อ

2.2 โปรดทำเครื่องหมาย ในช่องขวามือตามความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม
โดยมีเกณฑ์คะแนนดังนี้

5 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4 มีระดับความพึงพอใจมาก

3 มีระดับความพึงพอใจปานกลาง

2 มีระดับความพึงพอใจน้อย

1 มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอน					
2	มีการเสริมแรงแก่นิสิตสม่ำเสมอ					
3	ให้แนวคิดและวิธีการเรียนรู้แก่นิสิต					
4	ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่					
5	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความสนใจของนิสิตตามสภาพแวดล้อม					
6	นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
7	ให้คำแนะนำ ในการเรียนการสอน แก่นิสิตตาม ความจำเป็น					
8	เริ่มต้นการสอนในชั้นเรียนได้อย่างน่าสนใจ					
9	จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก					
10	อธิบายเนื้อหาวิชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน					
11	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย					
12	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน					
13	เอาใจใส่การเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง					
14	มีการจัดแผนการสอนอย่างชัดเจน					
15	ผู้สอนตรงต่อเวลาในการสอน					
16	จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล					
17	มอบหมายงานมีลักษณะหลากหลายและ เหมาะสม					
18	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับ เนื้อหา					
19	จัดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมได้ อย่างพอเพียงและเหมาะสม					
20	ให้โอกาสนิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง					
21	ให้โอกาสนิสิตได้ฝึกคิดหาเหตุผลและแก้ไข ปัญหาอย่างมีระบบ					
22	ด้านสื่อการเรียนการสอน จัดเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้					
23	ใช้สื่อตามลำดับก่อน หลัง อย่างคล่องแคล่ว					
24	ใช้สื่อให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับเวลา					

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
25	ใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสม					
26	ใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน					
27	สื่อเพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้เรียนและผู้สอน					
28	สื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา รายวิชา					
29	สื่อมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอนและ ประสบการณ์ที่นิสิตจะได้รับ					
30	สื่อมีขนาดเหมาะสมและชัดเจน					
31	สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจแก่นิสิต					
32	เปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่อ อย่างทั่วถึง					
33	มีการจัดกิจกรรมให้เห็นสภาพจริง เช่น การ แสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น					
34	ทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง					
35	ด้านการวัดผลและประเมินผล วัดผลและประเมินผลนิสิตควบคู่ไปกับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
36	สังเกตและประเมินพัฒนาการของนิสิต ทุกสถานการณ์					
37	ประเมินจากพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมา จริง					
38	ประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิต ทั้งก่อน เรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน					

ประวัติผู้วิจัย และคณะ

ประวัติหัวหน้าโครงการ

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นางฉวีวรรณ นามสกุล สุวรรณภา
(ภาษาอังกฤษ) Mrs.Chaweewan Suwannapha
2. รหัสประจำตัว -
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่
4. ประวัติการศึกษา
 1. ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) เอกการพัฒนาชุมชน วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
 2. ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) เอกการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
 3. การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) เอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา
-
6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพในการทำวิจัย
ว่าเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง
 1. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย
เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดแพร่” 2543
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
เรื่อง “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดแพร่” 2543
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการให้การศึกษาแก่ชุมชนในจังหวัดแพร่” 2544
สถานภาพ : ผู้วิจัยหลัก
เรื่อง “ประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” 2546
สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ

2. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่อง และ สถานภาพในการทำวิจัย
เรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” 2547
สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ/ผู้วิจัย

7. ผลงานวิชาการอื่นๆ

1. หนังสือ “วันไหว้ครู” รวบรวมและเรียบเรียงโดย นางฉวีวรรณ สุวรรณภา และ
นางสาวอรอนงค์ วุวงศ์ พิมพ์ที่เมืองแพร่การพิมพ์ จำนวน 700 เล่ม 24 หน้า
2. คู่มือ การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน. รวบรวมและเรียบเรียงโดย พระมหาสิมรัตน์
สิริธมฺโม และคณะ. ห้างหุ้นส่วนเมืองแพร่การพิมพ์. 2546.
3. บทความวิชาการ เรื่อง “ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ “ครู” คือผู้สานฝัน” ตีพิมพ์ใน
นิตยสารสาระวิชาการ ชรรมทรรศน์ ISSN 1513 – 5845 ปีที่ 3 ฉบับที่ 1
ประจำเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2545 หน้า 56 – 59
4. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “การศึกษากับชีวิตและชุมชน” ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาฯ
วิทยาเขตแพร่ ISBN 1685 – 5140 ปีที่ 5 ฉบับที่ 16 ประจำเดือนพฤษภาคม –
ตุลาคม 2545 หน้า 53 – 64
5. สารนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการให้การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา
2542” ตีพิมพ์ในนิตยสารสาระวิชาการ ชรรมทรรศน์ ISSN 1513 – 5845 ปีที่ 3
ฉบับที่ 3 ประจำเดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 103 - 112
6. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “คุณธรรมของผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรในวิชาชีพกับ
การพัฒนาการศึกษา” ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ISBN 1685 –
5140 ปีที่ 5 ฉบับที่ 17 พฤศจิกายน 2545 – เมษายน 2546 หน้า 22 - 25

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวอรอนงค์ นามสกุล ววงศ์
(ภาษาอังกฤษ) Miss.Onanong Woowong
2. รหัสประจำตัว -
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่
4. ประวัติการศึกษา
 1. ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) เอกการจัดการทั่วไป สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์
 - 2.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) เอกหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา
-
6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพในการทำ
วิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง
 1. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพในการทำวิจัย

เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการให้การศึกษาแก่ชุมชนในจังหวัดแพร่” 2544
สถานภาพ : ผู้วิจัยหลัก

เรื่อง “ประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” 2546
สถานภาพ : ผู้วิจัยหลัก
 2. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่อง และ สถานภาพในการทำวิจัย

เรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศ
นียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” 2547
สถานภาพ : ผู้วิจัย

7. ผลงานวิชาการอื่น ๆ

1. หนังสือ “วันไหว้ครู” รวบรวมและเรียบเรียงโดย นางฉวีวรรณ สุวรรณภา และ นางสาวอรอนงค์ วุวงศ์ พิมพ์ที่เมืองแพร่การพิมพ์ จำนวน 700 เล่ม 24 หน้า
2. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “ท่องเที่ยวแดนจิตใจ” ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาฯ วิทยาลัยเขตแพร่ ISBN 1685-5140 ปีที่ 5 ฉบับที่ 16 ประจำเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม 2545 หน้า 32 – 52
3. คู่มือ การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน. รวบรวมและเรียบเรียงโดยพระมหาสิมรัตน์ สิริธมฺโม และคณะ.ห้างหุ้นส่วนเมืองแพร่การพิมพ์. 2546.

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นายเกรียงศักดิ์ นามสกุล ฟองคำ
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Kriengsak Fongkam
2. รหัสประจำตัว -
3. ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
4. ประวัติการศึกษา
 1. เปรียญธรรม 7 ประโยค สำนักเรียนวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพฯ
 2. พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกศาสนา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ
 3. M. A . วิชาเอกปรัชญา มหาวิทยาลัยมัทราส ประเทศอินเดีย
5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง
 1. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย
 - เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดแพร่” 2543
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
 - เรื่อง “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่” 2543
สถานภาพ : ผู้วิจัยหลัก
 - เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ ต่อพฤติกรรมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” 2546
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
 2. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่อง และ สถานภาพในการทำวิจัย
 - เรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” 2547
สถานภาพ : ผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นายธนาณุกูล นามสกุล ศรีคำภา
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Thananukool Sricompa
2. รหัสประจำตัว -
3. ตำแหน่งปัจจุบัน รักษาการหัวหน้าสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
4. ประวัติการศึกษา
 1. พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกการสอนสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตแพร่
 2. การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
จังหวัดพิษณุโลก
5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง
 1. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย
 - เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดแพร่” 2543
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
 - เรื่อง “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่” 2543
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
 - เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ ต่อพฤติกรรมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” 2546
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
 2. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่อง และ สถานภาพในการทำวิจัย
 - เรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” 2547
สถานภาพ : ผู้วิจัย